

“Ми шукаємо ключі там, де горить ліхтар!”

Ходжа Насреддін

Мета

Методологічний Бюлетень видається Міністерством Фінансів України на регулярній основі з січня 2025 р. та містить інформацію щодо національних та світових тенденцій у сфері протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ/ФР). Розроблено для суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ), регуляторів та правоохоронних органів.

Містить актуальні дані про нові методи та схеми ВК і ФТ, що дозволяє СПФМ адаптувати свої процедури моніторингу та контролю.

Для регуляторів та правоохоронних органів є інструментом для розробки ефективних стратегій боротьби з ВК, включаючи навчання та координацію дій між різними установами для забезпечення належної співпраці та обміну інформацією.

Звіти міжнародних організацій та окремих юрисдикцій

Латвія: результати взаємної оцінки MONEYVAL ¹

ПФР Латвії опублікував Бюлетень №11, присвячений результатам взаємної оцінки країни за шостим раундом MONEYVAL. Відповідна доповідь про взаємну оцінку (MER) була прийнята у червні 2025 року, що перетворило Латвію на першу в світі юрисдикцію, що пройшла оцінювання в межах нового раунду оцінок. Цей прецедент має виразне стратегічне значення: Латвія добровільно взяла на себе роль першопрохідця, продемонструвавши відкритість до міжнародного рецензування та впевненість у системних реформах, проведених у попередні роки. Саме ПФР очолював та координував процес оцінки, активно взаємодіючи з органами влади, приватним сектором та командою оцінювачів MONEYVAL.

Аналіз результатів за одинадцятьма Безпосередніми Результатами виявляє значний потенціал системи та окреслює

¹ <https://fid.gov.lv/uploads/files/2025/Newsletter%202026%20MONEYVAL.pdf>

чіткий ієрархічний профіль ефективності. Рейтинг «Висока» ефективність присвоєно за п'ятьма БР: БР1 (оцінка ризиків, координація та розроблення політики), БР5 (прозорість і розкриття кінцевих бенефіціарних власників), БР6 (фінансова розвідка) та БР8 (повернення активів), БР11 (фінансові санкції у сфері фінансування розповсюдження ЗМЗ). Рейтинг «Суттєва» отримано за БР2 (міжнародне співробітництво), БР3 (нагляд за фінансовим сектором та VASP), БР7 (розслідування та переслідування відмивання коштів), БР9 і БР10 (розслідування фінансування тероризму та профілактичні заходи). Єдиним сектором, де виявлено серйозні недоліки, став БР4 (нагляд за нефінансовим сектором та превентивні заходи), що отримав рейтинг «Помірна». Саме БР4 визначив дві ключові рекомендовані дії, які є підставою для розміщення Латвії в режимі звичайного моніторингу з зобов'язанням звітування перед MONEYVAL у червні 2028 року.

Особливу аналітичну цінність становить технологічна екосистема ПФР, що дозволила досягти рейтингу «Висока» ефективність за БР6. Трьома ключовими інноваціями є: CCG (платформа публічно-приватного партнерства, яка може бути скликана за лічені хвилини за участю відповідних стейкхолдерів у захищеному правовому середовищі); ОрСЕН (захищений колаборативний простір для роботи зі складними справами про фінансові злочини, де аналітики ПФР, правоохоронці та прокурори одночасно мають доступ до своїх ІТ-систем при дотриманні суворої конфіденційності); BlackBox (електронний шлюз, що дозволяє правоохоронним органам швидко перевірити наявність релевантної інформації в базах даних ПФР без необхідності формальних запитів, що суттєво скорочує транзакційні витрати обміну інформацією). Додатково, аналітичні продукти ПФР — «Висновки Компетентного Органу» — є доказово значимими у судах і слугують підставою для порушення кримінальних проваджень.

Результати Латвії у сфері міжнародного співробітництва (БР2, рейтинг «Суттєва» ефективність) підтверджуються конкретними кількісними показниками. Зокрема, ПФР виступив ініціатором Міжнародної робочої групи з фінансової розвідки (IFIT), до якої залучено представників з 25 юрисдикцій для обміну даними та ідентифікації типологій відмивання коштів. Результатом діяльності IFIT стало заморожування EUR 120 млн та конфіскація EUR 25 млн у країнах-учасниках по всьому світу. Водночас, у сфері кримінального переслідування ВК (БР7) важливим досягненням є роз'яснення Верховного Суду Латвії щодо допустимості опосередкованих свідчень для доведення злочинного походження коштів — без необхідності встановлення конкретного предикатного злочину. Така правова позиція суттєво розширює практичні можливості переслідування за ВК.

21 січня 2026 року в Ризі відбулась міжнародна конференція «New Round: Link. Learn. Latvia.», організована ПФР. Захід зібрав

Висновки:

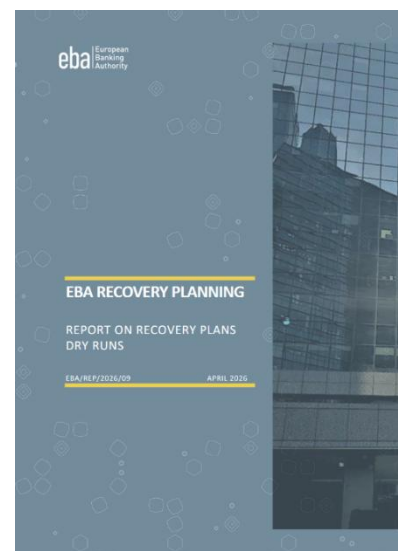
- Перше в світі проходження шостого раунду MONEYVAL демонструє, що рейтинг «Висока» ефективність за більшістю БР досяжний за умови стійкої політичної волі, ефективної міжвідомчої координації та цілеспрямованих законодавчих реформ — цей досвід є безпосередньо релевантним для юрисдикцій, що готуються до власних оцінок.
- Рейтинг «Помірна» за БР4 як єдина системна вразливість Латвії підтверджує, що нагляд за ВНУП залишається критичною слабкою ланкою навіть у юрисдикціях із зрілими AML-системами, вимагаючи окремих інвестицій у наглядові ресурси та секторальні рекомендації.
- Технологічні платформи CCG, ОрСЕН та BlackBox є доказом того, що операційна ефективність фінансової розвідки визначається не лише законодавчими повноваженнями, але й рівнем цифрової інтеграції між наглядовими органами, правоохоронними органами та фінансовими установами — без якої жодна система не може досягти рейтингу «Висока» за БР6.

понад 300 фахівців, практиків та осіб, що ухвалюють рішення, з більш ніж 50 країн, включаючи представників MONEYVAL, MENAFATF та інших регіональних органів FATF, Егмонтської Групи, Європейської Комісії, AMLA, ЄППР, ЄБРР, голів підрозділів фінансової розвідки та центральних банків. Ключова тема конференції — перехід від оцінювання до реальних дій у протидії фінансовим злочинам та ухиленню від санкцій — відображає сучасну концепцію MONEYVAL, де ефективність системи вимірюється не технічною відповідністю, а реальними результатами.

Голова MONEYVAL Нікола Муччіолі, у своєму інтерв'ю, включеному до Бюлетеня, наголосив на системних уроках латвійської оцінки. По-перше, залучення всіх без винятку інституцій системи AML — є передумовою успішного проходження оцінки: кожна ланка ланцюга має розуміти свою роль і ефективно взаємодіяти. По-друге, він закликав до обережності при простому порівнянні числових показників між юрисдикціями: кожна країна має унікальний контекст ризиків. По-третє, він вказав на перспективний додатковий протокол до Варшавської конвенції (CETS №198), розроблений за участю MONEYVAL, який, за очікуваннями, зміцнить міжнародне співробітництво у сфері повернення активів — питання, особливо актуальне в контексті санкцій проти Росії.

Від плану до практики: порівняльний аналіз ЄБА щодо зрілості «dry runs» у банківських планах відновлення²

Звіт Європейського банківського органу EBA/REP/2026/09 являє собою першу систематичну порівняльну оцінку практики проведення «dry runs» — симуляційних вправ з відпрацювання планів відновлення — у 16 транскордонних банківських групах ЄС, материнські установи яких розташовані у 10 різних країнах ЄС. Дослідження базується на заявках, поданих інституціями в рамках циклу планування відновлення 2024 року. Його поява зумовлена кількома взаємопов'язаними чинниками: інституції та органи нагляду накопичили майже десятирічний досвід розробки та оцінки планів відновлення, сформувавши необхідний фундамент для переходу від проектування до реального тестування; банкрутства ряду американських регіональних банків та Credit Suisse у 2023 році продемонстрували критичну важливість готовності до кризи; водночас нормативна база BRRD не містить прямої вимоги щодо проведення dry runs, що створює регуляторну прогалину та обумовлює значну варіативність практик.

Загальна картина, яку виявив ЄБА, є неоднозначною. Дві третини досліджуваних банків проводили dry runs у минулому, але підходи та рівень зрілості суттєво різняться. Ключовий типологічний розрив, виявлений у звіті, полягає у протиставленні двох моделей: «комплаєнс-вправи», що проводяться виключно у відповідь на наглядові очікування, із обмеженим залученням топ-менеджменту та відсутністю чітких цілей; та «управлінського інструменту», де dry run є реальним інструментом перевірки готовності, пов'язаним із корпоративним циклом управління ризиками. Перша модель стабільно демонструє формально позитивні результати, жодних суттєвих висновків і жодних подальших дій. Друга — генерує конкретні вдосконалення у планах відновлення, підвищує їх достовірність та здатність до реалізації. Ця дихотомія є концептуальним ядром звіту.

² <https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2026-04/cb94cd83-a778-450b-b61d-5758dfe55e93/Report%20on%20recovery%20plans%20dry%20runs.pdf>

Аналіз сфер тестування демонструє характерну нерівномірність. Найбільш поширеним об'єктом тестування є операційна здійсненість заходів з відновлення (recovery options), передусім ліквідних: мобілізація заставного забезпечення, емісія боргових інструментів, продаж активів. Ряд установ використовував фактичну IT-платформу в тестовому середовищі для максимально реалістичної симуляції. Другим за поширеністю є тестування процесів ескалації та прийняття рішень: порушення індикаторів плану відновлення, залучення комітетів, ухвалення рішень щодо активації заходів з відновлення. Значно рідше тестуються стратегії внутрішньої та зовнішньої комунікації, а також доступність інформації. Жодна установа у вибірці не тестувала всіх компонентів плану відновлення у рамках однієї справи — кращою практикою є багаторічна дорожня карта поступового покриття різних елементів.

Питання операційної організації dry runs виявляє ряд методологічних проблем. Час, відведений на підготовку та проведення, суттєво варіюється: від кількох тижнів до кількох місяців на підготовку та від однієї-двох годин до кількох днів на виконання. Відповідальність за організацію, як правило, покладається на підрозділ управління планами відновлення із залученням суміжних функцій (фінанси, IT, HR, комунікації). Попереднє навчання для широкого персоналу нетипове: ряд установ свідомо зберігає ефект несподіванки для більш реалістичної симуляції. Наглядові органи, як правило, не беруть безпосередньої участі у dry runs і отримують інформацію лише ex-post — через наступні заявки планів відновлення. Зовнішні спостерігачі

(аудитори, консультанти) залучаються лише у рамках найбільш зрілих програм.

Структура висновків та уроків є індикатором зрілості підходу. Найбільш часто виявлені зони вдосконалення стосуються: по-перше, механізмів корпоративного управління (зокрема, уточнення ролі старшого менеджменту та відповідних комітетів при порушенні індикаторів); по-друге, специфікації заходів з відновлення (включення або коригування підготовчих кроків, зміни у описі фази операціоналізації, а в окремих випадках — перегляд рейтингу здійсненості); по-третє, взаємодії з наглядовими органами, яку деякі установи вважають критично важливою для реалістичності, але рідко тестують. Де уроки не були виявлені — там, як правило, бракувало документації, цілей і структурованого підходу до виконання: dry run виродився у формальну відмітку.

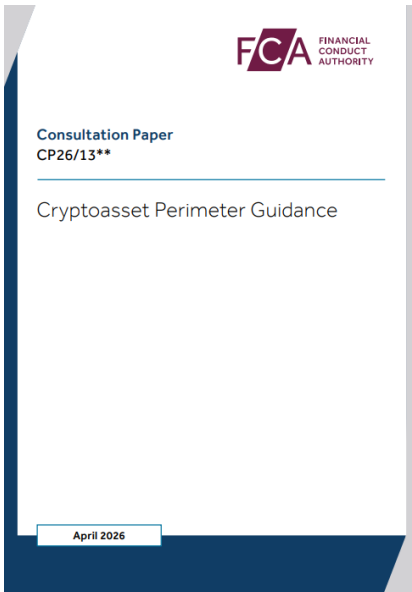
У своїх висновках ЄБА формулює кілька системних рекомендацій. По-перше, dry runs мають стати постійним, регулярним елементом циклу планування відновлення з

Висновки:

- **Відсутність прямої регуляторної вимоги щодо dry runs у рамках BRRD формує наглядову прогалину, що призводить до суттєвої різниці в якості та зрілості підходів між установами:** формалізація очікувань щодо dry runs у наглядових настановах ЄБА є наступним логічним кроком регуляторної еволюції, особливо враховуючи уроки кризи 2023 року.
- **Дихотомія між «комплаєнс-вправою» та реальним управлінським тестуванням є прямим наслідком рівня залучення ради директорів та топ-менеджменту:** установи, де Рада формально затверджує дорожню карту dry runs та заслуховує результати, стабільно демонструють вищу якість тестування та більш значущі висновки.
- **Відсутність інтеграції між відновленням та врегулюванням є системним недоліком, що генерує дублювання зусиль і непослідовність припущень:** для банків, які перебувають під юрисдикцією кількох регуляторів, гармонізована тестова методологія є передумовою ефективного використання ресурсів.
- **Результати звіту є безпосередньо актуальними для українських банків, що розробляють або підтримують плани відновлення відповідно до вимог НБУ:** доведена кореляція між зрілістю dry runs і достовірністю плану відновлення є аргументом для залучення НБУ до розробки власних наглядових очікувань у цій сфері.

чіткою багаторічною дорожньою картою. По-друге, необхідна значно глибша інтеграція між dry runs з планів відновлення та аналогічними вправами у сфері врегулювання, що дозволить усунути дублювання зусиль і забезпечити узгодженість вхідних даних. По-третє, наглядові органи заохочуються до більш активного залучення у процес dry runs — не лише як реципієнти інформації, але й як безпосередні учасники або спостерігачі. По-четверте, принцип пропорційності залишається обов'язковим: суттєві відмінності у розмірі, бізнес-моделі та транскордонній діяльності установ безпосередньо впливають на складність і масштаб.

Нове регулювання криптоактивів у Сполученому Королівстві: консультаційний документ та архітектура ліцензування ринку³

Консультаційний документ FCA CP26/13 пропонує зміни до Посібника з периметричного регулювання (PERG) FCA з метою забезпечення ринку та регуляторів чіткими настановами щодо нових видів регульованої діяльності з криптоактивами, запроваджених Регламентом 2026 року про фінансові послуги та ринки (FSMA 2000). З 25 жовтня 2027 року набере чинності нова регуляторна рамка, яка вимагатиме обов'язкового отримання авторизації від FCA для провадження діяльності з криптоактивами на ринку Сполученого Королівства. CP26/13 є частиною ширшої «дорожньої карти щодо криптоактивів» FCA, реалізованої поряд із CP25/14, CP25/15, CP25/25, CP25/40, CP25/41, CP25/42 та CP26/4. Консультація відкрита до 3 червня 2026 року; фінальні настанови планується опублікувати у вересні 2026 року. Вікно для подачі заявок — з 30 вересня 2026 по 28 лютого 2027 року.

Документ запроваджує детальну таксономію крипто-активів у контексті регульованих видів діяльності. «Кваліфікований криптоактив» визначається як тип криптоактиву, що є взаємозамінним і передається криптографічними методами, функціонуючи як дещо більше, ніж просто запис вартості або прав. «Кваліфікований стейблкоїн» є підкатегорією цього визначення: це кваліфікований криптоактив, що прагне або заявляє про підтримання стабільної вартості відносно конкретної фіатної валюти та підкріплений резервами у фіатній валюті або інших активах. З-під визначення виключені: електронні гроші, фіатна валюта, цифрові валюти центральних банків (CBDC), криптоактиви, що можуть бути погашені лише у емітента або використані в обмеженій мережі. Окремою категорією залишаються «specified investment cryptoassets» (токенізовані цінні папери), регульовані ще до нового режиму.

Нова регуляторна рамка запроваджує сім нових видів регульованої діяльності. Перший — емісія кваліфікованого стейблкоїна у Великій Британії (всі елементи діяльності мають здійснюватись у Великій Британії). Другий — зберігання та організація зберігання кваліфікованих криптоактивів і відповідних токенізованих цінних паперів. Третій — управління торговою платформою для кваліфікованих криптоактивів (QCATP). Четвертий та п'ятий — укладення угод щодо кваліфікованих криптоактивів як принципал або агент (широкий діапазон транзакцій з купівлі-продажу незалежно від їх назви). Шостий — організація угод щодо кваліфікованих криптоактивів (охоплює торгові платформи та застосунки, навіть якщо фірма забезпечує лише частину механізму транзакції). Сьомий — організація функції стейкінгу для кваліфікованих криптоактивів (включаючи управління повним циклом стейкінгу, об'єднання активів, розподіл винагород; при цьому суто технічні послуги, наприклад управління вузлом-валідатором без

³ <https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp26-13.pdf>

подальшого залучення, як правило, не підпадають під регулювання). Кripto-кредитування та запозичення не є самостійним видом, але, як правило, залучає кілька з наведених видів діяльності.

Тест «у межах Великої Британії» є одним із найскладніших аспектів нового периметру. Регламент 2026 року розширив обставини, за яких діяльність вважається такою, яка здійснюється у Великій Британії: це включає надання послуг британським споживачам з-за кордону за певних умов. При цьому FCA встановлює базове очікування, що регульована діяльність здійснюватиметься через юридичну особу, зареєстровану у Великій Британії. Транскордонні схеми не автоматично виключаються зі сфери регулювання — суттєву роль відіграє аналіз фактичних обставин конкретного випадку. Крім того, FCA чітко зазначає: факт використання смарт-контрактів, публічних блокчейнів або децентралізованих елементів не визначає положення щодо периметру і не виводить схему з-під регулювання. Принципове питання — чи є ідентифікована особа, бізнес якої охоплює провадження відповідної діяльності у Великій Британії.

Перехід від реєстрації за Законом про ПВК до авторизації за FSMA є стрижневим операційним питанням для існуючих учасників ринку. Наразі бізнеси з криптоактивами, що провадять діяльність у Великій Британії (постачальники обміну та зберігання криптоактивів), зобов'язані реєструватись у FCA виключно в цілях ПВК/ФТ/ФР — такий статус не надає авторизації за FSMA. Запровадження нових видів регульованої діяльності означає, що фірми, які перебувають у сфері дії нового режиму, зобов'язані отримати відповідний дозвіл. Порушення загальної заборони (General Prohibition) є кримінальним злочином: до двох років позбавлення волі, необмежений штраф або обидві санкції одночасно. Крім того, угоди, укладені неавторизованою особою, є такими, що не можуть бути примусово виконані. Передбачені й виключення, однак вони є специфічними і не відтворюють автоматично виключення, передбачені традиційним регульованим ринком.

Практичне значення CP26/13 для регуляторного ландшафту виходить далеко за межі Великої Британії. По-перше, документ є одним із найбільш деталізованих у світі описів

Висновки:

- **Вимога авторизації за FSMA означає фундаментальне підвищення регуляторної планки:** криптобізнеси, що наразі зареєстровані у FCA в цілях ПВК, мають провести вичерпний аналіз невідповідності та визначити, які дозволи потрібні, оскільки з 25 жовтня 2027 року кримінальна відповідальність за провадження незареєстрованої діяльності набуде прямої дії.
- **Принцип «substance over form» стосовно DeFi і децентралізованих структур означає, що жодна технологічна форма — смарт-контракти, DAO, протоколи без кастодіана — автоматично не виводить оператора за межі регуляторного периметру:** визначальним є наявність ідентифікованої особи, що управляє параметрами і отримує вигоду, що вимагає переосмислення юридичної структури усіх DeFi-операторів із британськими зв'язками.
- **Специфічна природа виключень у новому режимі означає, що комплаєнс-аналіз, побудований на аналогіях з традиційними фінансами, може бути принципово неприйнятним,** вимагаючи нового незалежного правового аналізу для кожного бізнес-процесу.
- **Для українських VASP, що планують операційну присутність або надання послуг на ринку Великої Британії, нова рамка створює конкретний часовий горизонт — вікно подачі заявок відкривається у вересні 2026 року, —** проте рівень організаційної готовності, необхідний для успішного проходження авторизації FCA, суттєво перевищує вимоги поточної реєстрації.

регульованого периметру криптоактивів у форматі «питання-відповідь», що робить його методологічним орієнтиром для інших юрисдикцій, що формують власне крипто-законодавство. По-друге, паралельний розвиток MiCA в ЄС та нового режиму FCA у Великій Британії після Brexit створює системний регуляторний розрив, що потребує уваги транскордонних операторів. По-третє, підхід FCA «substance over form» щодо DeFi-структур та принцип «хто визначає ключові параметри та отримує комерційну вигоду» закладає важливий прецедент для регуляторного трактування децентралізованих протоколів.

Оновлені настанови щодо заморожування активів: комплексна регуляторна архітектура впровадження санкцій у Франції⁴

Спільні настанови Органу пруденційного контролю та регулювання (ACPR) та Директорату казначейства Франції (DG Trésor) являють собою один із найбільш детальних у Євросоюзі нормативно-методичних документів, що регулюють практичне виконання зобов'язань щодо заморожування активів фінансовими установами. Документ не є юридично обов'язковим сам по собі, однак відображає прямі наглядові очікування ACPR і служить підставою для застосування дисциплінарних санкцій. Він охоплює всі фінансові організації, підпорядковані ACPR за статтею L.561-2

Грошово-фінансового кодексу (CMF): банки, платіжні установи, інвестиційні фірми, страхові компанії, установи електронних грошей, валютні обмінники, а також постачальників послуг з крипто-активів (PSCA/PSAN) — до завершення перехідного терміну за MiCA 30 червня 2026 року. Оновлення відображає значний масив новітніх регуляторних актів і орієнтирів.

Правова ієрархія джерел зобов'язань щодо заморожування є ключовою для розуміння операційної логіки всього документа. Першим рівнем є резолюції Ради Безпеки ООН (Глава VII Статуту ООН), що є обов'язковими для всіх держав-членів. У рамках ЄС вони транспонуються через регламенти Ради. У Франції введено спеціальний механізм (L.562-3-1 CMF): визначення РБ ООН вносяться до національного реєстру заморожування активів протягом 10 робочих днів до їх відображення в регламенті ЄС, що забезпечує їх негайне застосування. Якщо терміни ухвалення регламенту ЄС перевищують 10 робочих днів, видається національний декрет за статтею L.562-3 CMF. Другим рівнем є регламенти ЄС про обмежувальні заходи (за статтями 75 та 215 ДФЄС), що є безпосередньо застосовними з моменту публікації. Третій рівень — чотири типи національних заходів заморожування: антитерористичні (L.562-2), протидія іноземному втручання (L.562-2-1), протидія наркоторговлі (L.562-2-2) та загальний механізм (L.562-3).

Фундаментальним принципом, що пронизує весь документ, є кваліфікація зобов'язань із заморожування активів як «obligation de résultat» — зобов'язання щодо результату, а не засобів досягнення. ACPR у своїх рішеннях (2012, 2018 рр.) двічі підтвердив: системи виявлення операцій, пов'язаних із підсанкційними особами, покладають на банки зобов'язання результату, а не просто зобов'язання докласти всіх розумних зусиль. Це принципово відрізняє режим заморожування від ПВК/ФТ, де діє ризик-орієнтований підхід. Відсутність порогових значень, неможливість виправдання пропорційністю ризику, обов'язковий стовідсотковий охват фільтрацією — всі ці наслідки витікають із природи зобов'язання результату. Водночас настанови підкреслюють: заходи заморожування є тимчасовим обмеженням права власності, а не конфіскацією; вони не породжують дискримінаційного поводження з клієнтами виключно за критерієм резидентства або громадянства.

⁴ https://acpr.banque-france.fr/system/files/2026-03/20260318_lignes_directrices_gel_des_avoirs.pdf

Архітектура системи виявлення формує технологічне ядро настанов. Виявленню підлягають чотири типи фондів та економічних ресурсів: (1) що «належать» або «перебувають у власності» визначеної особи; (2) що «перебувають у розпорядженні» або «контролюються» нею (у тому числі через ланцюжки корпоративного контролю та посередників); (3) що «надаються безпосередньо у розпорядження» визначеній особі; (4) що «надаються опосередковано у розпорядження» — охоплює складні корпоративні схеми та непряме управління. Щодо списків, обов'язкових для скринінгу: національний реєстр заморожування активів, консолідований список ЄС, списки ООН та «іноземні списки» (OFAC, FCDO тощо — добровільно, але необхідне у певних контекстах). Автоматизована система фільтрації повинна охоплювати усі клієнтські дані та усіх учасників транзакцій, при цьому параметри орфографічного аналізу (варіації написання, транслітерації, псевдоніми) мають бути чітко прописані. Частота скринінгу — безперервна (в реальному часі).

Висновки:

- **Природа «зобов'язання щодо результату» принципово виключає будь-яке виправдання неефективності системи виявлення посиланням на пропорційність ризику або порогові значення:** фінансові установи зобов'язані забезпечити 100% охоплення автоматизованою фільтрацією без жодних виключень за сумою або типом операції — вимога, що безпосередньо визначає мінімальні технічні специфікації для систем санкційного скринінгу.
- **Запровадження специфічних вимог для PSCA формує значно складніший технологічний стандарт для крипто-сектору порівняно з традиційними фінансовими установами,** що вимагає від VASP суттєво більших інвестицій у системи відстеження транзакційних ланцюжків і верифікації контрагентів.
- **Вимоги до скринінгу миттєвих платежів (виконання за 10 секунд) роблять пакетну обробку структурно несумісною з режимом заморожування активів:** всі PSP, що планують надавати послуги миттєвих переказів, мають інвестувати в системи санкційного скринінгу в режимі реального часу до запуску таких продуктів, а не після виявлення порушень під час нагляду.
- **Чотиріступеневий аналіз типів «надання в розпорядження» активів (прямо або опосередковано, через ланцюжки контролю) вимагає від фінансових установ не обмежуватися базовим скринінгом за іменем, але й аналізувати корпоративні структури клієнтів на предмет санкційних зв'язків — функція, що потребує глибокої інтеграції між KYB-процедурами та санкційним комплаєнсом.**

Особливої уваги заслуговують спеціальні положення щодо постачальників платіжних послуг (PSP) та постачальників послуг з криптоактивів (PSCA). PSP, що діє як платіжна установа відправника або отримувача, зобов'язаний здійснювати скринінг обох сторін. PSP-посередники мають окремі зобов'язання, що відображають їх специфічну роль у платіжному ланцюжку. PSCA несуть ще більш жорсткі вимоги: скринінг усіх переказів криптоактивів без порогового обмеження (на відміну від порогу в EUR 1 000 для традиційних грошових переказів). Виконання настанов Регламенту (ЄС) 2023/1113 (аналог «Travel Rule» для криптоактивів) означає, що PSCA повинні відслідковувати та верифікувати інформацію про відправника та отримувача для всіх транзакцій, а не лише вище певного порогу.

Галузева конкретизація вимог є однією з найбільш практично цінних частин документа. Для банківського сектору надаються детальні роз'яснення щодо: кредитних операцій (включаючи кредитні карти та овердрафти, де особливої складності набуває проблема «непрямого надання в розпорядження»); передоплачених карт (специфічні операційні обмеження); краудфандингових

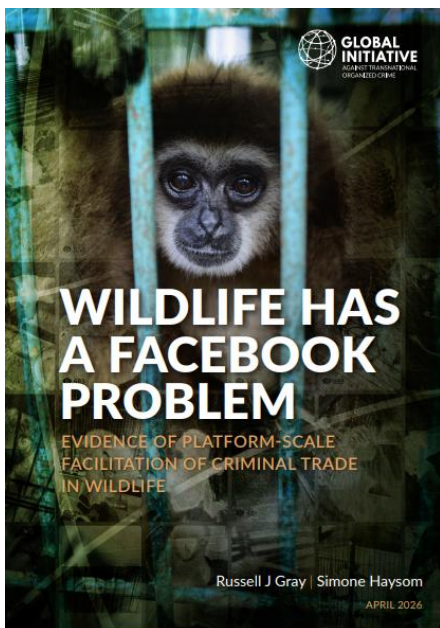
платформ (дари та позики); грошових переказів; ручного обміну валюти. Для страхового сектору окремо розглядаються страхування життя (складне трактування договорів, виплат за дострокового розірвання та погашення) та майнове страхування (порядок обробки страхових премій та страхових виплат). Детально описаний порядок декларування ACPR та DG Trésor, порядок ведення заморожених рахунків, механізм деблокування та скасування заходів заморожування.

Відповідальність за порушення формує потужний стимул до імплементації. Настанови розрізняють три рівні: цивільні наслідки (договори, укладені з порушенням, можуть бути визнані недійсними), дисциплінарні санкції (комісія з санкцій ACPR — найбільш поширений механізм) та кримінальні санкції (стаття 459 митного кодексу та стаття L.574-3 CMF). Що стосується виключень: передбачені механізми часткового деблокування (EU та national tracks), гуманітарні виключення (UN та EU frameworks). Нарешті, Додаток 1 регулює застосування заходів у рамках груп та в контексті транскордонної діяльності через режим вільного надання послуг на французькій території.

Оновлення 2026 року відображає важливі зрушення у регуляторному ландшафті. По-перше, Регламент (ЄС) 2024/886 щодо миттєвих переказів у євро вимагає здійснення миттєвих платежів (виконання за 10 секунд) — що робить пакетний скринінг технологічно неприйнятним і фактично зобов'язує всіх PSP мати системи санкційного скринінгу в реальному часі. По-друге, Регламент (ЄС) 2023/1113 від 31 травня 2023 року щодо переказів коштів та крипто-активів запровадив вимоги «Travel Rule» для криптоактивів — відповідні зобов'язання PSCA із моніторингу значно складніші, ніж для традиційного банківського сектору. По-третє, орієнтири EBA/GL/2024/14 та EBA/GL/2024/15, опубліковані 14 листопада 2024 року, щодо внутрішніх політик та контролю для забезпечення виконання обмежувальних заходів стали безпосередньою нормативною основою для оновлення.

Звіти окремих інституцій та експертів

Як Facebook став головним ринком незаконної торгівлі дикими тваринами ⁵

У той час, як світові уряди звітують про прогрес у боротьбі з нелегальною торгівлею дикими тваринами (IWT), на тихій, майже непомітній для пересічного користувача глибині соціальних мереж, розгортається зовсім інша реальність.

Протягом двадцяти трьох місяців — з середини квітня 2024 року до першого березня 2026 року — глобальна система моніторингу, створена GI-TOC та її партнерами, зафіксувала понад 21 900 оголошень, що пропонували до продажу майже 267 000 продуктів, отриманих від диких тварин. Серед них — 8568 живих тварин, понад 257 000 одиниць м'яса, частин тіла та екстрактів, а також десятки змішаних пропозицій. Ці цифри самі по собі вражають своїми масштабами, однак вони стають справжнім сигналом лиха лише тоді, коли ми дізнаємося, що переважна більшість цієї діяльності — 74,37% усіх виявлених оголошень — зосереджена на одній-єдиній платформі: Facebook.

⁵ <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2026/04/Russell-J-Gray-Simone-Haysom-Wildlife-has-a-Facebook-problem-GI-TOC-April-2026.pdf>

Але навіть не це є найбільш промовистим показником. Коли дослідники перейшли від кількості оголошень до їхньої фінансової вартості, картина стала ще більш тривожною. Близько 60% виявлених оголошень містили незаконні товари. Загальна вартість всього виставленого на продаж, згідно з оголошеними цінами, сягала 66 мільйонів доларів США. І з цієї суми на частку Facebook припало 65 мільйонів — тобто 98,53%. Інакше кажучи, майже вся вартість незаконного ринку дикої природи, яку вдалося виявити системі моніторингу, зосереджена на одній платформі. Соціальна мережа, яка щодня з'єднує понад три мільярди людей, перетворилася не просто на місце випадкового продажу екзотичних тварин, а на центральну, домінуючу інфраструктуру для злочинної діяльності.

Це не є проблемою окремих порушників, яких можна виловити та покарати, і це не наслідок дії невеликих маргінальних груп. Як переконливо доводить звіт, ми стали свідками глибокої, системної вади управління цифровими ринками, яка формувалася роками. Facebook, який належить Meta, більше не є пасивним хостинг-провайдером або нейтральним майданчиком для спілкування. У контексті незаконної торгівлі дикими тваринами він став активною рушійною силою — інструментом, який концентрує пропозицію, масштабує попит, знижує транзакційні витрати для злочинців та навіть алгоритмічно просуває нелегальний контент. І все це відбувається на тлі безпрецедентної кризи біорізноманіття, яку науковці вже називають шостим масовим вимиранням в історії Землі, спричиненим, зокрема, прямим використанням диких видів людиною.

Автори дослідження використали найбільш систематичний на сьогодні набір даних про онлайн-торгівлю дикими тваринами — Global Monitoring System (GMS). Ця система — результат багаторічної роботи GI-TOC, Міжнародного фонду захисту тварин (IFAW), Wildlife Trust of India та інших партнерів. Вона охоплює десять країн на чотирьох континентах: Південну Африку, Нігерію, Камерун, Йорданію (зі скануванням всього регіону Близького Сходу та Північної Африки), Таїланд, Індонезію, Індію (зі скануванням Південної Азії), Колумбію, Бразилію, Мексику та Чехію. Ці локації були обрані не випадково: вони включають країни з високим рівнем екологічної злочинності згідно з Global Organized Crime Index, країни з відносно високим рівнем проникнення інтернету та активною онлайн-торгівлею, а також юрисдикції, де держава продемонструвала зацікавленість у боротьбі з онлайн-злочинами проти дикої природи.

Методологія GMS є особливо вартою уваги. Кожен регіональний хаб моніторить специфічний кошик пріоритетних видів, сформований на основі довгого списку, куди потрапляють види з CITES I або II, види, класифіковані Міжнародним союзом охорони природи (МСОП) як зникаючі або критично зникаючі, види, що охороняються національним законодавством, а також ті, що є пріоритетом для правоохоронних органів. Крім того, всі хаби спільно моніторять глобальний кошик найбільш широко продаваних таксонів: панголіни, тигри, леви, морські черепахи, носороги, слони та слонову кістку. Для підвищення ефективності пошуку використовуються розширені лексикони, що включають народні назви, кодові слова, орфографічні помилки та інші терміни, виявлені під час попередніх досліджень та живого моніторингу. Такий підхід дозволив створити не абстрактну теоретичну модель, а практичний, адаптивний інструмент, який фіксує реальні торгові потоки.

Історія онлайн-торгівлі дикими тваринами налічує вже понад чверть століття. Ще в 1999 році стаття про імплементацію CITES у Сінгапурі відзначала різке зростання кількості вилучених вантажів, пов'язуючи це з появою оголошень в інтернеті. На початку 2000-х IFAW виявив понад 9000 легальних та нелегальних продуктів і живих тварин, що продавалися в інтернеті лише за один тиждень — на дошках оголошень, у чатах, на перших e-commerce платформах на кшталт eBay. Тоді торгівля була фрагментованою: продавці й покупці знаходили одне одного на тематичних форумах або персональних сайтах, а потім переходили до приватних месенджерів (AIM, MSN Messenger або електронної пошти), щоб обговорити чутливі деталі угоди. Цей патерн

— публічне знайомство через тематичну спільноту, потім приватна комунікація для завершення угоди — виявився напрочуд життєздатним.

Однак сучасний Facebook надав цій моделі зовсім нової, набагато більш загрозливої форми. Якщо раніше продавці мусили шукати спеціалізовані маловідомі ресурси, то тепер найбільша у світі соціальна мережа пропонує їм готову, зручну та неймовірно масштабовану інфраструктуру. Основним місцем діяльності стали групи Facebook — на них припадає 76% усіх виявлених на платформі оголошень. Ці групи часто є відкритими або напівприватними, їх легко знайти через пошук, а алгоритми платформи самі пропонують їх користувачам, які цікавляться суміжними темами. Продавці створюють цілі екосистеми з кількох тематичних груп, перехресно публікуючи одні й ті самі оголошення для охоплення ширшої аудиторії. Вони активно використовують функцію анонімної публікації матеріалів, навіть у публічних групах, що ускладнює їхню ідентифікацію. А самі угоди, як і двадцять років тому, завершуються в приватних повідомленнях, через банківські перекази, ескроу-рахунки або навіть кур'єрські служби.

Найбільш тривожним висновком дослідження є те, що Facebook не просто пасивно розміщує цей контент, а активно його просуває. 78% записів про незаконну торгівлю, виявлених GMS на Facebook, були знайдені без цілеспрямованого пошуку. Дослідники натрапляли на них через алгоритмічні рекомендації, пропоновані групи, стрічку новин або push-сповіщення. Окремо було зафіксовано 542 випадки прямого алгоритмічного або спонсорованого просування, причому найбільша частка припадала на продукти Meta — Facebook та Instagram. Це означає, що власні системи компанії, створені для підвищення залученості користувачів, вразливі до маніпуляцій з боку торговців дикими тваринами. Платформа не просто дозволяє існувати цьому ринку — вона допомагає йому зростати, підсовуючи покупцям оголошення про продаж панголінів або слонової кістки поряд зі звичайними публікаціями друзів та родини.

Особливу тривогу викликає видовий склад торгівлі. Це не є ринок другорядних або широко розповсюджених видів. Переважна більшість оголошень на Facebook стосується найбільш захищених і суворо регульованих тварин. 84% виявлених оголошень пов'язані з видами, занесеними до Додатку I CITES, для яких міжнародна комерційна торгівля заборонена в принципі. Ще 14,6% стосуються Додатку II, де торгівля можлива лише за наявності спеціальних дозволів. І лише 1% оголошень стосувався видів, не внесених до CITES. Жодного доказу наявності таких дозволів або супровідної документації виявлено не було. Більше того, за класифікацією Червоного списку МСОП, 58,3% видів, що фігурують в оголошеннях, є зникаючими або критично зникаючими. Ще 23,5% класифікуються як вразливі. Тобто майже 82% торгівлі на Facebook припадає на види, які перебувають під прямою загрозою зникнення в дикій природі.

Дослідники зафіксували численні докази транснаціонального характеру цього злочину. Продавці відкрито пропонують товар «без паперів» за вищу ціну, що є прямим сигналом про нелегальне походження. В одних і тих самих групах спілкуються різними мовами, а профілі учасників часто вказують на країни, відмінні від країни продавця, що свідчить про міжнародну аудиторію. Користувачі публікують скріншоти банківських переказів та фотографії запакованих посилок, щоб підтвердити свою надійність і показати, як вони оминають митний контроль. Це вказує на те, що ми маємо справу не з випадковими одиничними продажами, а з добре організованою, професійною злочинною діяльністю, яка часто поєднує вилов тварин в одній країні, продаж через групу, адміністратор якої знаходиться в іншій юрисдикції, та доставку покупцям у третіх країнах.

Чому ж Facebook, який має власні чітко прописані правила, що забороняють торгівлю зникаючими видами, публічно звітує про співпрацю з правоохоронними органами та є членом «Коаліції для припинення онлайн-торгівлі дикими тваринами» з 2018 року, виявився головним майданчиком для цієї злочинної діяльності? Автори звіту пропонують багатозарову відповідь,

яка охоплює історію зростання платформи, особливості її дизайну, юридичний захист та системну неефективність внутрішньої модерації.

По-перше, це глобальне домінування Facebook. Запущена у 2004 році, платформа вибухово зросла разом із поширенням інтернету. Для величезної кількості людей, особливо в країнах із низьким і середнім рівнем доходу, Facebook часто є не просто однією з соціальних мереж, а практично синонімом інтернету як такого. Мобільний доступ, пакети даних від операторів, які субсидують трафік Facebook, та свідомо стратегія компанії зробити себе воротами в цифровий світ для наступного мільярда користувачів — усе це створило безпрецедентну за охопленням аудиторію. Туди, де є аудиторія, йдуть і продавці, в тому числі нелегальні.

По-друге, це зручність інструментів. Групи, сторінки, маркетплейс, анонімні публікації, можливість легко переходити до приватних повідомлень — кожна з цих функцій, окремо взята, є нейтральною або навіть корисною для пересічного користувача. Але в сукупності вони створюють ідеальне середовище для нелегального ринку. Продавець отримує готову вітрину, захист від надто пильної модерації (анонімність або закриті групи), вбудований механізм комунікації та підтвердження репутації через публікацію доказів транзакцій.

Однак вирішальну роль відіграють два інші чинники: юридичний імунітет платформи та наслідки скандалу з Cambridge Analytica. Йдеться про Розділ 230 Закону США про телекомунікації 1996 року — законодавчий акт, який звільняє інтернет-платформи від відповідальності за більшість видів контенту, створеного їхніми користувачами. Цей захист, спочатку задуманий для стимулювання свободи слова та інновацій в епоху зародження інтернету, на практиці став непробивним щитом для Meta. Неодноразові судові позови, в тому числі справа Caraccioli v. Facebook (2015), де користувач намагався притягнути компанію до відповідальності за відмову видалити приватні зображення, опубліковані третьою особою, завершувалися посиланням на Section 230. Facebook не є «видавцем» контенту, створеного користувачами, тому він не несе за нього відповідальності. Цей захист залишається чинним, навіть коли йдеться про очевидно незаконну діяльність, таку як торгівля зникаючими видами.

Друга історична подія, яка парадоксальним чином погіршила ситуацію — скандал із Cambridge Analytica у 2018 році, коли особисті дані 87 мільйонів користувачів були неналежним чином використані для політичних цілей. У відповідь на обурення громадськості та судові позови (що завершилися виплатою 725 мільйонів доларів США), Meta різко обмежила доступ сторонніх організацій до своїх API. Це було зроблено для захисту даних користувачів, але мало передбачуваний, хоча й, ймовірно, неочікуваний для компанії побічний ефект: громадянське суспільство, дослідницькі організації та навіть правоохоронні органи втратили можливість систематично, автоматизовано відстежувати масштаби проблеми. Якщо раніше вони могли запускати програми для сканування груп і сторінок, то тепер більшість моніторингу відбувається вручну або покладається виключно на внутрішні системи Meta. Компанія, посиляючись на необхідність захисту приватності, фактично закрила себе від зовнішнього нагляду.

А внутрішня модерація Meta, як показало дослідження та попередні незалежні розслідування (зокрема звіти Avaaz 2022 року та ACCO 2020 року), працює вкрай погано. Навіть коли дослідники вручну повідомляли про порушення через інтерфейс Facebook, через тиждень видалено було менше половини. Система автоматичного виявлення, яка, за заявами компанії, використовує штучний інтелект, легко обходить за допомогою кодових слів (наприклад, «плата за прилаштування» замість «ціна») або простого переходу на іноземні мови. І це при тому, що GMS показав: англійська становить лише 12% виявлених оголошень. Переважна більшість торгівлі відбувається іншими мовами — там, де системи Meta майже не працюють. Компанія може звітувати про видалення 1900 груп в Індонезії та на Філіппінах, але це крапля в морі в порівнянні з реальними масштабами проблеми.

Однак, мабуть, найбільш цинічним виявом провалу саморегуляції є виявлений дослідниками факт існування так званих «інфлюенсерів-браконьєрів» з увімкненою монетизацією. GMS задокументував щонайменше шість акаунтів у Таїланді, Лаосі, Індонезії та Колумбії, які мають активовану функцію Facebook Subscriptions — тобто творці контенту отримують регулярні грошові платежі від своїх передплатників. Один із таких акаунтів мав приблизно 195 000 підписників і був пов'язаний з групою з 72 600 учасників, повністю присвяченою браконьєрству в Лаосі та Таїланді. Контент цих сторінок — це постійний потік відео та фотографій вбивств панголінів, леопардів, гібонів, калао та інших охоронюваних видів. За один лише місяць, поки тривало спостереження, акаунт зріс на 166 000 вподобайок.

Відповідно до правил Meta, монетизація контенту можлива лише за умови суворого дотримання політик платформи. Одне порушення має призводити до втрати доступу до інструментів заробітку. Той факт, що подібні акаунти не просто існують, а процвітають і набирають популярність, є прямим свідченням того, що система перевірок Meta не працює або, що ще гірше, ігнорує очевидні порушення заради збереження залученості та доходів від передплат. Платформа не просто дозволяє торгівлю — вона створює прямі економічні стимули для браконьєрства, перетворюючи вбивць рідкісних тварин на успішних «творців контенту».

Автори звіту підкреслюють, що ця проблема не є ні локальною, ні випадковою. Вона є структурною та транснаціональною за своєю природою. Жодна окрема національна правова система не може з нею впоратися самотійно, оскільки тварина може бути вбита в одній країні, продана через групу, чий адміністратор знаходиться в іншій, а доставлена покупцю в третій. Тому звіт закликає не до половинчастих заходів або чергових добровільних зобов'язань, які вже довели свою неефективність, а до рішучих регуляторних дій на міжнародному рівні.

По-перше, уряди повинні запровадити для великих платформ юридично обов'язковий обов'язок належної обачності (duty of care) у сфері боротьби з незаконною торгівлею дикими тваринами. Це означає, що компанії будуть зобов'язані розробляти, впроваджувати та регулярно звітувати про плани пом'якшення ризиків, які мають бути затверджені незалежним регулятором. Постійна неспроможність вжити адекватних запобіжних заходів має тягнути за собою значні штрафи. Юридичний імунітет, наданий Section 230, не може діяти безстроково в умовах, коли платформа отримує повторні підтверджені сигнали про серйозне кримінальне використання її сервісів.

По-друге, регулятори мають вимагати, щоб рекомендаційні системи, алгоритми пошуку та пропозиції груп були налаштовані таким чином, щоб не підсилювати та не рекомендувати контент, пов'язаний з ІВТ. Компанія повинна надати докази через незалежний аудит, що її заходи є ефективними. Особливу увагу слід приділити групам Facebook як основним осередкам високого ризику, запровадивши для них більш жорсткий контроль та верифікацію для адміністраторів.

По-третє, системи модерації мають стати багатомовними та багатомодальними. Meta володіє передовими технологіями штучного інтелекту, тому посилання на технічну складність більше не можуть бути виправданням. Платформа зобов'язана розгорнути системи, які аналізують текст, зображення, поведінкові патерни (наприклад, перехресне публікування в багатьох групах) та кодові слова різними мовами.

По-четверте, механізми скарг та видалення мають стати ефективними та прозорими. Потрібен спеціальний, легкодоступний канал для повідомлень про ІВТ, швидка перевірка навченими модераторами, чіткий зворотний зв'язок про результат та окремі канали для верифікованих експертних організацій. Штрафні санкції мають застосовуватися у випадках, коли явно незаконний контент залишається онлайн понад встановлений ліміт часу.

Нарешті, потрібна безпрецедентна прозорість. Meta має публікувати послідовні, незалежно перевірені дані про виявлення, видалення, час реакції, мови та регіони, де виникають проблеми, а також про рецидивістів. Лише за наявності таких даних можна буде оцінити, чи працюють системи насправді.

Підсумовуючи, автори дослідження роблять невтішний, але чіткий висновок: епоха добровільного саморегулювання закінчилася.

Facebook отримувал попередження роками — від журналістів, науковців, громадських організацій, навіть від власних партнерів. Він публічно брав на себе зобов'язання, запускав нові інструменти, звітував про успіхи. Але реальність, зафіксована Global Monitoring System, невблаганна: платформа продовжує функціонувати як головний інструмент пошуку, інфраструктура та комерційний посередник для незаконної торгівлі дикими тваринами.

Це не є збоєм або тимчасовою проблемою. Це відображає глибшу логіку, спільну для організованої злочинності в цілому: нелегальні ринки процвітають там, де управління є слабким, правозастосування нерівномірним, а доступ до споживачів легким.

У фізичному світі контрабандисти використовують слабко контрольовані кордони, порти та ринки. У цифровому світі Facebook виконує аналогічну функцію — створює середовище з високою досяжністю та низьким опором, де покупці та продавці можуть знайти одне одного, побудувати довіру та здійснити угоду з надто малою протидією.

Тому майбутнє сотень видів тварин сьогодні залежить не лише від роботи рейнджерів у національних парках або митників у аеропортах, але й від рішучості законодавців, які мають нарешті перестати ставитися до торгівлі дикими тваринами як до прикрого, але неминучого побічного ефекту діяльності користувачів, і почати розглядати її як передбачувану, масштабну та системну неспроможність управління платформою. Facebook може обрати шлях змін і справжньої співпраці. Якщо ні — регулятори мають діяти замість нього.

Висновки:

- **Facebook є домінуючою платформою для незаконної торгівлі дикими тваринами.** Майже 75% усіх виявлених оголошень та понад 98% від загальної вартості нелегальних товарів припадають саме на цю соціальну мережу.
- **Торгівля зосереджена навколо найбільш зникаючих видів.** 84% оголошень на Facebook стосуються видів із Додатку I CITES (міжнародна торгівля заборонена), а 58% — видів, класифікованих як зникаючі або критично зникаючі.
- **Алгоритми Facebook активно підсилюють нелегальний контент.** 78% записів про незаконну торгівлю були виявлені без цілеспрямованого пошуку — через рекомендації, стрічку новин та пропоновані групи, що свідчить про системне, а не пасивне сприяння з боку платформи.
- **Добровільне саморегулювання провалилося.** Попри багаторічні обіцянки Meta, участь у профільних коаліціях та формальні правила, внутрішня модерація залишається неефективною, особливо для неангломовного контенту, а монетизація браконьєрських акаунтів триває.

Карибський парадокс: чому кокаїн не зникає, незважаючи на військові удари ⁶

У вересні 2025 року Сполучені Штати Америки розпочали одну з наймасштабніших військово-морських операцій у Карибському басейні за останні десятиліття. Десятки авіаударів,

⁶ <https://insightcrime.org/investigations/why-cocaine-keeps-flowing-through-caribbean-visual-guide/>

спрямованих на невеликі швидкісні човни та рибальські судна, що перевозили кокаїн біля узбережжя Венесуели та Колумбії, забрали життя щонайменше 61 людини.

Вашингтон офіційно назвав цю кампанію боротьбою з «наркотерористами», які, за словами американських посадовців, «отруюють американський народ». Проте, як свідчить ґрунтовне

розслідування аналітичного центру InSight Crime, навіть така безпрецедентна військова сила не здатна перекрити наркотрафік у регіоні, де маршрути контрабанди формувалися десятиліттями, а кримінальні мережі навчилися адаптуватися до будь-яких зовнішніх загроз. Карибське море залишається не просто транзитною зоною, а справжнім центральним вузлом глобальної наркоіндустрії — і щоб зрозуміти, чому кокаїн продовжує вільно текти через цей регіон, необхідно розібрати історію, географію та логістику цього явища.

Історичне коріння карибського маршруту сягає початку 1980-х років — часів розквіту картелів Медельїн та Калі. Саме тоді південноамериканські наркобарони вперше звернули увагу на численні острови Карибського басейну як на ідеальні перевалочні пункти для літаків, що перевозили кокаїн до Сполучених Штатів. Маленькі аеродроми на Багамах, Ямаїці, Гаїті та Домініканській Республіці працювали як проміжні станції, де літаки могли дозаправитися, змінити екіпаж або перевантажити товар.

Однак наприкінці 1980-х — на початку 1990-х років, під тиском посиленого повітряного патрулювання та тиску на уряди острівних держав, основні потоки кокаїну почали зміщуватися в бік Центральної Америки — через Гватемалу, Гондурас та особливо через Мексику. Багато аналітиків того часу поспішили оголосити карибський маршрут занепалим. Але це була помилка. Кариби ніколи повністю не зникли з мапи наркотрафіку. Швидше, їхня роль то зменшувалася, то зростала залежно від того, де саме правоохоронні органи створювали найбільший тиск. І коли в останнє десятиліття попит на кокаїн у Європі почав стрімко зростати, карибський маршрут пережив справжнє відродження. Європейські порти — від Роттердама до Антверпена та Гамбурга — стали приймати рекордні партії кокаїну, який приходив саме через Кариби, часто транзитом через Венесуелу та острівні держави.

Уся ця складна логістична мережа починається далеко на півдні — у зелених горах Колумбії, де десятиліттями вирощується кока. Колумбія залишається абсолютним світовим лідером з виробництва кокаїну, і, незважаючи на численні програми боротьби з наркотиками, врожаї та обсяги виробництва продовжують бити рекорди. Частина цього продукту спрямовується безпосередньо на північний захід — через Тихий океан або сухопутними шляхами до Центральної Америки та Мексики, а звідти вже до кордонів США.

Однак значна, а за деякими оцінками — навіть більша частина кокаїну спочатку потрапляє до Венесуели. І тут криється ключова причина того, чому карибський маршрут такий живучий. Венесуела — це унікальний транзитний хаб, який пропонує наркотрафіку те, що важко знайти деінде: протяжний, майже неконтрольований кордон із Колумбією завдовжки понад дві тисячі кілометрів, величезну берегову лінію з сотнями дрібних бухт і заток, а також політичний вакуум, що утворився внаслідок багаторічної економічної та політичної кризи. Контроль над територією з боку держави в багатьох регіонах є номінальним або взагалі відсутнім, чим активно користуються збройні угруповання, залишки колумбійських партизанських армій та місцеві кримінальні синдикати, найвідомішим з яких сьогодні є «Трен де Арагуа».

Потрапивши на територію Венесуели, кокаїн одразу ж потрапляє до складної системи розподілу. Частина вантажів прямує на схід — до Гаяни та Суринаму, невеликих країн із слабкими інституціями та величезними малозаселеними територіями, де наркотрафік почувається майже як вдома. Інша частина спрямовується на південь — до Бразилії, яка є не лише величезним ринком споживання, але й важливим транзитним вузлом для відправлень до Європи через Атлантику. Однак лівова частка — за різними оцінками, до 60-70 відсотків усього венесуельського транзиту — спрямовується до північного та північно-східного узбережжя країни. Звідти, зі штатів Фалькон, Сукре, Ансоатегі та Дельта-Амакуро, нарковантажі починають свою морську подорож.

Транспортування до узбережжя здійснюється комбінацією засобів: вантажівками та пікапами — автомобільними шляхами, катерами — річкою Ориноко та її численними притоками, а іноді й невеликими літаками — до прихованих злітно-посадкових смуг у джунглях. Ця логістика робить перехоплення надзвичайно складним завданням навіть для найкраще оснащених правоохоронних органів.

Найкоротший і, здавалося б, найбільш уразливий шлях із венесуельського узбережжя веде до островів ABC — Аруби, Бонайре та Кюрасао. Ці три невеликі острови, два з яких входять до складу Нідерландів, а один є окремою країною в межах Нідерландського королівства, розташовані буквально за декілька десятків кілометрів від півострова Парагуана у штаті Фалькон. У гарну погоду їх можна побачити з венесуельського берега неозброєним оком. Ця географічна близькість робить острови ABC ідеальною природною перевалочною базою.

Наркотрафік використовує їх десятиліттями. Схема діє гранично просто: вночі, під прикриттям темряви, невеликі швидкісні човни, здатні розвивати швидкість до 50-60 вузлів, відчалюють від венесуельського берега, вимикають усі навігаційні вогні та за 20-30 хвилин досягають берегів Аруби чи Кюрасао. Там місцеві посередники приймають вантаж, часто прямо на безлюдному пляжі або в маленькій рибальській бухті, і швидко розподіляють його до сховищ. Далі кокаїн рушає на північ — уже невеликими партіями на тих же швидкісних човнах або на рибальських суднах, які на вигляд нічим не відрізняються від законних. Але найцікавіше починається, коли йдеться про великі обсяги, призначені для Європи. Для цього використовуються контейнеровози, які заходять у великі порти Кюрасао — Віллемстад, а також приватні яхти під прапорами різних країн, які перетинають Атлантику з виглядом заможних туристів.

Трохи східніше на мапі лежить Тринідад і Тобаго — дві островні держави, які географічно знаходяться ще ближче до Венесуели, ніж острови ABC. Відстань між північно-східним узбережжям Венесуели та островом Тринідад становить лише близько 11 кілометрів у найвужчому місці. За даними InSight Crime, отриманими з інтерв'ю на місцях, саме цей коридор сьогодні є одним із найбільш жвавих. Трафік відбувається зі штатів Сукре та Дельта-Амакуро, де територія являє собою густі мангрові зарості та безліч дрібних проток, ідеальних для укриття.

Прибувши на Тринідад, наркотики потрапляють до рук добре організованих місцевих мереж. Ці мережі не просто перехоплюють вантаж — вони мають власні складські приміщення, системи безпеки та корумповані контакти в портовій адміністрації та митниці. Саме через порт Порт-оф-Спейн значна частина кокаїну вирушає далі. Частина — невеликими партіями на тих же човнах, що переходять від острова до острова, повільно просуваючись на північ через Гренаду, Сент-Вінсент, Сент-Люсію, Мартиніку, Домініку і далі до Віргінських островів і Пуерто-Рико, звідки прямий шлях до Флориди. Інша, більша частина — одразу завантажується на контейнеровози, що прямують через Атлантику до європейських портів. Цікаво, що саме Тринідад, завдяки своїй потужній нафтохімічній промисловості, має величезний товарообіг із портами Європи, що створює ідеальне прикриття для контрабанди.

Окремої уваги в цій системі заслуговує Домініканська Республіка. Хоча вона розташована далі від Венесуели, ніж ABC або Тринідад, її роль як регіонального хабу є надзвичайно важливою.

По-перше, південне узбережжя Домініканської Республіки — це сотні кілометрів пляжів, скелястих бухт та невеликих рибальських селищ. Патрулювання там мінімальне, місцева влада часто залучена до справи або просто закриває очі на підозрілі човни, а у випадках, коли трафік викривають, справи рідко доходять до суду.

По-друге, Домініканська Республіка має пористий, майже символічний кордон із Гаїті. І це — критичний елемент логістики. Вантажі, які неможливо або небезпечно везти морем безпосередньо, спочатку доправляють до північного або південного узбережжя Гаїті — країни з практично зруйнованою державною інфраструктурою та повною відсутністю контролю на узбережжі. А звідти — вантажівками, автобусами, навіть віслюками — сухопутними стежками через кордон до Домініканської Республіки. Цей «гаїтянський сухопутний міст» працює десятиліттями, і його майже неможливо перекрити.

Потрапивши на територію Домініканської Республіки, кокаїн осідає в портових містах Санто-Домінго та особливо в Кауседо. Кауседо — це один із найбільших портів Карибського басейну, через який проходять тисячі контейнерів щодня. Саме тут наркоторговці мають своїх людей серед докерів, логістів та митних інспекторів. Контейнери з бананами, кавою, какао, цукром, текстилем або будівельними матеріалами відправляються до Європи, і в кожному з них теоретично може бути схований кокаїн. Західні порти — Роттердам, Антверпен, Гамбург — фіксують рекордні вилучення рік за роком, але це лише мала частина того, що реально проходить.

Саме цю добре налагоджену, багаторівневу систему спробували зруйнувати Сполучені Штати, розпочавши у вересні 2025 року безпрецедентну військову кампанію. За офіційними даними, американські ВМС розгорнули флотилію бойових кораблів у південній частині Карибського моря, залучили авіацію берегової охорони та безпілотні літальні апарати для спостереження. Авіаудари по невеликих суднах, які підозрювали в контрабанді, стали невід'ємною частиною операції. Десятки ударів, десятки знищених човнів, щонайменше 61 загиблий.

Вашингтон назвав це боротьбою з «наркотерористами» — термін, який викликає суперечки серед експертів, оскільки більшість загиблих були звичайними човнярами, які за кілька сотень доларів погоджувалися перевезти вантаж, часто навіть не до кінця усвідомлюючи, хто стоїть за ним. Проте військова операція справді призвела до короткострокових результатів: рух на маршрутах між Венесуелою та островами АВС, а також до Тринідаду і Тобаго, помітно сповільнився. Деякі контрабандисти призупинили свою діяльність, інші покинули зони інтенсивного патрулювання. Здавалося б, успіх.

Однак аналітичний центр InSight Crime, спираючись на численні інтерв'ю з джерелами у Венесуелі, Гаяні, Тринідаді і Тобаго, а також на власні розслідування, малює зовсім іншу картину. Авіаудари та патрулювання призвели лише до тимчасових збоїв у роботі окремих коридорів. Інші ж коридори залишилися повністю відкритими. Більше того, з'явилися незаперечні докази того, що кримінальні мережі — особливо «Трен де Арагуа», яка сьогодні контролює значну частину наркотрафіку у Венесуелі, — миттєво відреагували на нову загрозу. Вони просто змістили свої маршрути на схід, туди, де американських кораблів немає.

Потоки кокаїну, які раніше йшли на північний захід, до Аруби та Кюрасао, тепер усе частіше спрямовуються до Гаяни, Суринаму та далі вглиб Бразилії. Гаяна та Суринам — країни з невеликим населенням, величезними незайманими лісами, сотнями кілометрів узбережжя, що майже не патрулюється, та слабкими правоохоронними інституціями. Для наркотрафіку вони є справжнім раєм. У Бразилії ж кокаїн потрапляє до рук місцевих потужних угруповань — Першої столичної команди (PCC) та Червоної команди (CV), які мають багаторічний досвід транспортування наркотиків до Європи через порти Сантуса, Ріо-де-Жанейро та інші.

Таким чином, військова операція США, замість того щоб перекрити «нарко-трубу», лише деформувала її, спрямувавши наркотрафік новими, можливо, навіть менш контрольованими каналами.

Висновки:

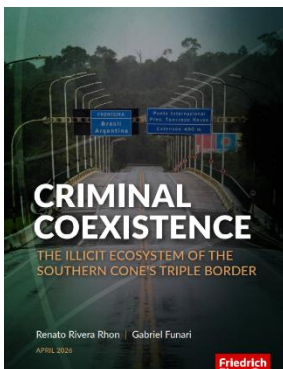
- **Карибський маршрут незнищений через географію та історію.** Він функціонує з 1980-х років, і хоча основні потоки зміщувалися під тиском США, регіон ніколи не втрачав свого транзитного значення, а зростання попиту в Європі повернуло йому колишню потужність.
- **Венесуела є критичним транзитним хабом.** Завдяки довгому неконтрольованому кордону з Колумбією, слабкій державній владі та вигідному розташуванню, країна перетворилася на головний розподільчий центр.
- **Військові удари США лише перенаправляють, а не зупиняють трафік.** Операція з вересня 2025 року тимчасово порушила роботу окремих коридорів, але одразу спровокувала зміщення маршрутів на схід — через Гаяну, Суринам та Бразилію.
- **Домініканська Республіка та Гаїті утворюють сухопутно-морський міст.** Використання кордону між цими країнами, узбережжя Гаїті та великих контейнерних портів Домініканської Республіки дозволяє наркотрафіку безперешкодно відправляти кокаїн до Європи.

Показово, що, за даними звіту, до грудня 2025 року, тобто всього через три місяці після початку операції, ознаки зміщення маршрутів стали цілком очевидними. Наркаторговці не будують доріг і не створюють інфраструктури — вони використовують те, що вже існує, і просто змінюють напрямки руху. Їм не потрібні дозволи, їм не потрібна політична підтримка, їм потрібна лише відсутність контролю.

І поки у Венесуелі зберігатиметься територіальний вакуум, поки кордон між Колумбією та Венесуелою залишатиметься неконтрольованим, поки в Європі та Північній Америці існуватиме стабільний високий платоспроможний попит на кокаїн, потік через Кариби не припиниться. Він може зменшуватися в одному місці, збільшуватися в іншому, змінювати глибину та швидкість, але він не зникне.

Карибське море, з його островами, бухтами, контейнеровозами та швидкісними човнами, залишатиметься центральною артерією світової наркаторгівлі ще дуже довго. Єдиний спосіб реально змінити ситуацію — це не авіаудари по човнах, а зменшення попиту в країнах-споживачах та відновлення державного контролю на територіях транзиту. Але ні те, ні інше не є швидким чи дешевим рішенням.

Кримінальне співіснування: як контрабанда стала фундаментом життя ⁷

На півдні Південної Америки, там, де сходяться кордони Парагваю, Бразилії та Аргентини, розташований регіон, який кидає виклик звичним уявленням про організовану злочинність. Це не безлюдні джунглі, а густонаселена, динамічна територія з понад півмільйоном мешканців, яка є одночасно одним із найшвидше розвиваючих торговельних коридорів континенту та глибоко вкоріненим осередком незаконної економіки.

«Потрійний кордон», що охоплює парагвайське місто Сьюдад-дель-Есте, бразильське Фос-ду-Ігуасу та аргентинське Пуерто-Ігуасу, являє собою унікальне середовище, де легальна комерція, неформальна зайнятість і кримінальні ринки не просто співіснують, але й взаємно підтримують

⁷ <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2026/04/Renato-Rivera-Rhon-and-Gabriel-Funari-Criminal-coexistence-The-illicit-ecosystem-of-the-Southern-Cones-triple-border-GI-TOC-and-FES-April-2026-2.pdf>

одне одного, утворюючи стійку та надзвичайно адаптивну систему. Щодня понад сто тисяч людей перетинають міст Дружби між Бразилією та Парагваєм, а туристичний потік, який перевищує п'ять мільйонів осіб на рік, приваблюють як величні водоспади Ігуасу, так і можливість дешевих покупок у вільній економічній зоні. Саме ця щоденна інтенсивність переміщень, а також асиметрія в податкових і митних режимах трьох країн створюють ідеальний ґрунт для процвітання незаконних практик.

Протягом останніх чотирьох десятиліть цей регіон перетворився на головний хаб контрабанди в Південній Америці. За різними оцінками, річний обсяг комерційної активності у вільній зоні Сьюдад-дель-Есте сягає понад 14 мільярдів доларів США, причому лівова частка цих товарів — від цигарок і електроніки до алкогольних напоїв — згодом потрапляє до Бразилії саме як контрабанда. Варто розуміти, що йдеться не про маргінальну чи периферійну діяльність: контрабанда стала фундаментом соціально-економічного розвитку всього регіону.

Після завершення будівництва гідроелектростанції Ітайпу в 1984 році, яке приваблювало десятки тисяч робітників, а потім залишило понад 40 тисяч безробітних, саме контрабанда стала тим неформальним рятувальним колом, яке дозволило місцевим родинам вижити. Це породило феномен, який місцеві дослідники називають «заробляння на житті контрабандою» — діяльність, яка з 1990-х років стала синонімом роботи на потрібному кордоні.

Ціла екосистема «комбойос» — флотів автобусів, організованих місцевими операторами, — щодня перетинала міст Дружби, везучи величезні обсяги неоподаткованих товарів, поки на початку 2000-х років посилення контролю з боку бразильської податкової служби не поклато край цій «ері комбойос». Однак, як слушно зазначають автори звіту, посилення поліцейського контролю не зруйнувало кримінальну активність, а лише змусило її мутувати, адаптуватися та стати ще більш витонченою.

Сьогодні контрабанда товарів залишається системоутворюючим елементом усієї незаконної екосистеми потрібного кордону. Найбільш ходовим продуктом є парагвайські цигарки: Парагвай виробляє близько 45 мільярдів цигарок щороку, що в сім разів перевищує внутрішнє споживання. Ця величезна надлишкова пропозиція знаходить свій природний вихід на ринках Бразилії та Аргентини, де податки на тютюнові вироби є значно вищими. Прибутковість вражає: пачка, придбана за один долар у Парагваї, може перепродуватися в Аргентині за 3,5 долара.

Пандемія COVID-19 стала своєрідним каталізатором, який не лише зберіг, але й переформатував ці потоки. Закриття кордонів, колапс туризму та масові звільнення змусили тисячі родин у трьох прикордонних містах звернутися до контрабанди як до єдиного доступного засобу виживання. Багато людей використали свою грошову допомогу для закупівлі товарів у Сьюдад-дель-Есте та їх подальшого перепродажу через соціальні мережі та платформи електронної комерції.

Саме в цей період спостерігалось різке зростання контрабанди вина з Аргентини до Бразилії. Якщо раніше домінуючим контрабандним алкоголем був віскі, то в 2021, 2022 та 2023 роках на вино припадало 85% усіх вилучень контрабандного алкоголю бразильською податковою службою. За оцінками, вилучення становлять лише від 5% до 10% від усього обсягу контрабандного вина, що циркулює в країні, що свідчить про величезні масштаби цього нового, високоприбуткового напрямку для місцевих сімейних кланів.

Способи контрабанди стали надзвичайно різноманітними та спеціалізованими. Перший метод — це великі партії у вантажівках, які перетинають кордон із незадекларованими товарами. Другий — так звана «мурашина» контрабанда, коли десятки людей координуються кримінальними мережами для придбання невеликих партій дорогих електронних товарів (мобільних телефонів, планшетів, ноутбуків) та їх щоденного багаторазового перенесення через міст. Третій, і, мабуть, найбільш показовий для розуміння глибини інтеграції криміналу в місцеву

тканину, — це річкова контрабанда через нелегальні порти. Бразильська поліція оцінює кількість таких нелегальних портів уздовж усієї прикордонної території, включаючи озеро Ітайпу та річки Парана й Ігуасу, у понад триста.

Ці порти контролюються сімейними кланами, які надають контрабандистам комплекс послуг: від причалювання та зберігання товарів до послуг спостерігачів, які попереджають про наближення правоохоронців на річці чи прилеглих дорогах. Типова операція виглядає так: на катерах завдовжки 6–8 метрів, адаптованих для перевезення цигарок, одягу та електроніки, товари переправляються через річку. Ці ж катери можуть перевозити й наркотики — канабіс, а іноді й кокаїн. За один трихвилинний рейс через річку юнаки-перевізники (переважно підлітки) заробляють близько 10 доларів США. На кожному нелегальному переправному пункті працює від п'яти до десяти таких молодиків, які забезпечують безперервний рух товарів у темну пору доби, особливо коли мова йде про канабіс.

Ця, здавалося б, примітивна схема насправді є високоорганізованою та професійною. Кожен сімейний клан прив'язаний до конкретного нелегального перетину, а сезонні цикли впливають на асортимент. Під час сезону збору канабісу в Парагваї зростає кількість партій, які змішують легальні товари з наркотиками, використовуючи ті самі налагоджені маршрути та досвід дрібних контрабандистів. У Пуерто-Ігуасу товари накопичуються на складах поблизу нелегальних переходів, звідки їх фасують і вночі завантажують на човни. Як одноставно стверджують джерела з різних боків кордону, ці операції були б неможливими без певного рівня мовчазної співпраці між державними інституціями та кримінальними мережами. Ідеться не про тотальну корупцію, але про достатньо поширену практику, коли окремі співробітники отримують регулярні виплати за заплуцування очей на певні види активності.

Ключовим феноменом звіту, який суперечить багатьом популярним нарративам, є те, що насильство в цьому регіоні залишається напрочуд низьким, особливо якщо порівнювати з іншими прикордонними територіями Латинської Америки, де панують наркокартелі.

Автори пропонують два основні пояснення цього феномену. По-перше, насильство на незаконних ринках зазвичай виникає як механізм вирішення суперечок за доступ і контроль. На потрібному кордоні домінують сімейні клани з глибоким історичним корінням, які десятиліттями вибудовували стабільні стосунки, засновані на родинних зв'язках, спільному територіальному походженні та взаємній довірі. Ці клани, що характеризуються патріархальними структурами та власними внутрішніми нормами, надають перевагу стратегіям співпраці та співіснування, а не конфлікту, оскільки конфлікт загрожує їхній стабільності та прибуткам.

По-друге, навіть присутність великих організацій, таких як бразильське «Перше столичне командування» (РСС), є обмеженою та опосередкованою. РСС уникає прямого насильства, усвідомлюючи, що надмірне кровопролиття приверне небажану увагу правоохоронних органів, що в кінцевому підсумку підірве прибутковість незаконних ринків. Це не «слабкість» криміналу, а, радше, зріла кримінальна рівновага, де стабільність, передбачуваність і максимальний прибуток є вищими цінностями, ніж територіальний контроль через терор. Лише в окремих анклавах, зокрема в бідних кварталах на берегах річки Парана, РСС запроваджує елементи кримінального управління, але це радше виняток, ніж правило.

Торгівля зброєю є ще одним критично важливим елементом екосистеми, який демонструє стратегічну роль потрібного кордону як постачальника для бразильських кримінальних угруповань. Основним потоком є довгоствольна зброя та військове спорядження, які надходять з Аргентини до Бразилії через Парагвай. Для зменшення відстежуваності зброю часто транспортують у розібраному вигляді — частинами та компонентами. За оцінками 2019 року, вартість розібраної гвинтівки становила близько 1500 доларів, тоді як зібрана зброя могла коштувати в Парагваї до 12 000 доларів, а в Бразилії — до 20 000 доларів.

Вільна економічна зона Сьюдад-дель-Есте створює ідеальне середовище для створення компаній-прокладок, які імпортують зброю, часто за участі державних службовців. Операція «Даково», розслідування, яке бразильські та парагвайські органи розпочали 2020 року, виявила, що аргентинські бізнесмени імпортували понад 45 000 одиниць зброї між 2014 та 2023 роками. Після того, як серійні номери на європейських пістолетах і гвинтівках були підроблені, зброю спрямовували РСС та Comando Vermelho (CV). Додатковий маршрут надходження виявлено з Луке в Парагваї, звідки вантажі з фальшивими документами транспортуються до Сьюдад-дель-Есте для подальшого відправлення до Бразилії.

Торгівля зброєю неможлива без глибокого проникнення криміналу в інституції безпеки. Transparency International вказує на слабкість парагвайської системи управління, зберігання та знищення зброї, що свідчить про можливі корупційні зв'язки. Частина зброї надходить через формально легальні магазини для полювання та риболовлі, які, однак, постачають бразильські кримінальні угруповання. Жодна з цих схем не була б можливою без співучасті місцевої поліції та колишніх поліцейських.

Наркотрафік на потрійному кордоні має свою специфіку, яка відрізняється від інших регіонів континенту. Щодо кокаїну, то цей регіон не є головним коридором, але його стратегічне значення зумовлене зв'язком із водним шляхом Парана-Парагвай завдовжки 3400 кілометрів. Через посилення контролю та інспекцій контейнерів, що походять із основних країн-виробників (Колумбія, Болівія) та ключових транзитних коридорів (Еквадор, Бразилія), наркотрафік все частіше використовує довші, обхідні маршрути через неосновні порти. Якщо 2010 року вздовж водного шляху було вилучено 6 тонн кокаїну, то 2021 року ця цифра зросла до 21 тонни.

Однак на самому потрійному кордоні обсяги кокаїну є обмеженими порівняно з іншими переходами, такими як Педро-Хуан-Кабальєро (Парагвай) — Понта-Поран (Бразилія). Експертні джерела вказують, що маршрут через потрійний кордон є дорожчим і менш ефективним для кримінальних груп. Проте слабкі системи сканування контейнерів у портах відправлення в Болівії та Парагваї дозволяють вантажам вільно доходити до портів Сантус і Паранагуа в Бразилії, а звідти — до Європи та Африки.

Канабіс є набагато більш значущим ринком для потрійного кордону. Парагвай є найбільшим виробником канабісу в Південній Америці, зі значною концентрацією посівів у регіоні Каніндею, який межує з річкою Парана та озером Ітайпу. Вирощування відбувається в лісових резерваціях, на територіях корінних громад і великих приватних маєтках, де незаконне культивування потребує дозволів і регулярних виплат місцевим лідерам. Ця виробнича структура діє під впливом і захистом РСС, який отримує вигоду від високого рівня корупції серед службовців, відповідальних за контроль наркотиків. За деякими даними, вирощування триває завдяки домовленостям з поліцією, яка отримує погектарні виплати до та під час посадки в обмін на уникнення рейдів.

Більшість канабісу транспортується суходолом до Бразилії (близько 300 кілометрів кордону), але решта сплавляється вниз по річці Парана на малих човнах або баржах із соєю, яка використовується для приховування пресованого канабісу. Цікаво, що через потрійний кордон іде канабіс нижчої якості та ціни, призначений для мікро-трафікових мереж в Аргентині, тоді як вищоякісний канабіс перетинає сухопутний кордон.

Окремий новий тренд — поява «преміального» канабісу з високим вмістом ТГК, який надходить з Маямі авіапоштою через кур'єрські служби в Сьюдад-дель-Есте. Кілограм такого продукту може коштувати на бразильському ринку до 4000 доларів, що значно перевищує вартість традиційного пресованого канабісу.

Відмивання грошей є тим клеєм, який скріплює всі незаконні ринки потрійного кордону. Операційним центром цієї діяльності є Сьюдад-дель-Есте, де понад 5000 підприємств

створюють безпрецедентні можливості для створення компаній-прокладок, які обробляють значні готівкові потоки. Пункти обміну валют, місцеві банки, компанії зі зовнішньої торгівлі — усі вони задіяні у складних схемах легалізації брудних коштів.

Особливу тривогу викликає стрімке розширення гральних компаній і центрів спортивних ставок. Ці заклади працюють у гібридному форматі: вони мають фізичні приміщення з гральними автоматами та одночасно вебплатформи, що дозволяють отримувати депозити з різних країн. Користувачі можуть вносити кошти готівкою або через електронні платіжні методи з обмеженим контролем. Готівка інтегрується в систему через «токени» або «поповнення кредиту», а потім обробляється через електронні депозити або платформи, що базуються в офшорних юрисдикціях. Виплати гравцям здійснюються через роздроблені депозити на підставних осіб або членів сімей, що ускладнює відстеження та фрагментує фінансовий слід.

Крім того, активно використовуються криптовалюти та криптомайнінг-ферми, які фінансуються кримінальними мережами та місцевими кланами, що експлуатують доступність електроенергії та слабкість державного контролю. Також діє схема 70/30, коли 70% суми, що відмивається, сплачується в криптоактивах, а 30% — готівкою.

Кримінальний ландшафт потрійного кордону формується трьома основними категоріями суб'єктів: Перше столичне командування (РСС), сімейні клани та іноземні злочинні мережі. РСС присутній на кордоні з початку 2000-х років, спочатку для закупівлі канабісу, а пізніше — кокаїну. На відміну від Comando Vermelho, який першим налагодив зв'язки з парагвайськими виробниками, РСС згодом узяв під контроль увесь цикл виробництва та трафіку наркотиків у Парагваї, усунувши місцевих посередників.

Пакт про ненапад між РСС та CV розпався 2016 року, що призвело до кривавих сутичок у в'язницях Бразилії та на парагвайському кордоні. Кульмінацією стало вбивство в червні 2016 року в Педро-Хуан-Кабальєро Хорхе Рафаеля, головного посередника з канабісу та кокаїну, який чинив опір експансії РСС. Після цього РСС взяв під контроль нелегальні порти на річці Парана та передмістя Сьюдад-дель-Есте, такі як Сан-Рафаель і Пуерто-Президенте-Франко. Однак, попри це, РСС не контролює всі контрабандні потоки. Усі опитані джерела з трьох боків кордону одноставно стверджують, що домінуючими акторами залишаються сімейні клани.

Ці клани, засновані на родинних зв'язках, етнічній спорідненості або спільній національній ідентичності, діють з високим рівнем гнучкості, лояльності та конфіденційності. Вони мають власні внутрішні норми, цінності, звичаї та механізми вирішення конфліктів. Вони часто виступають субпідрядниками для РСС, особливо в перевезенні канабісу, але їхня спеціалізація є надзвичайно виразною: бразильські клани спеціалізуються на транспортуванні продуктів харчування з Парагваю та Аргентини, тоді як парагвайські клани спеціалізуються на перевезенні цигарок, мобільних телефонів та електронних товарів. Ті клани, які змішують канабіс з іншими товарами, зазнають несхвалення з боку інших кланів, що обмежує їхню взаємодію.

Складність і глибока вкоріненість сімейних кланів робить їхнє поглинання великими організаціями типу РСС практично неможливим. Іноземні суб'єкти, зокрема китайські мережі, історично пов'язані з торгівлею електронікою, контрафактом і контрабандою, але судових доказів їхньої транскордонної злочинної структури обмаль. Колумбійські кілерські мережі періодично з'являються в регіоні як інструмент для «вирішення суперечок», що свідчить про подальшу спеціалізацію всередині організованої злочинності. Щодо присутності «Хезболли», то, попри гучні заяви та арешт Асада Ахмада Бараката у 2018 році, усі опитані офіцери безпеки наголошують на відсутності достатніх доказів для підтвердження активних осередків або систематичного фінансування тероризму.

Завершуючи аналіз, варто наголосити на ключовому висновку звіту: низький рівень насильства на потрійному кордоні є не ознакою слабкої злочинності, а свідченням зрілої, стабільної

кримінальної екосистеми, яка досягла рівноваги, де співіснування та співпраця є вигіднішими за конфлікт.

Це не зменшує ризиків, а навпаки, робить їх більш. Інституційні прогалини — фрагментація митного та фінансового контролю між трьома країнами, нерівномірний нагляд за небанківським сектором (пункти обміну валют, гуртова торгівля, гральний бізнес), обмежена відстежуваність товарів і контейнерів, уразливість до адміністративної корупції — діють як мультиплікатори ризику. Криптоактиви, цифровий майнінг та гібридні платіжні схеми додають нові шари складності, які перевищують поточні технічні спроможності наглядових органів.

Потрійний кордон постає не як хаотична зона беззаконня, а як високоорганізований, адаптивний кримінальний організм, де сімейні клани, великі угруповання, дрібні контрабандисти, корумповані чиновники та фінансові посередники створили стійку систему, яка забезпечує безперервний рух товарів, грошей і наркотиків у масштабах, що впливають на економіку кількох країн.

І поки державна політика зосереджена на видимих проявах насильства, справжня загроза криється саме в цій тихій, але системній злочинності, яка вже стала невід'ємною частиною місцевого способу життя.

Ефективна відповідь, на думку авторів звіту, потребує не ізольованих репресивних заходів, а комплексного підходу, який включає зміцнення командування, гармонізацію фінансових і митних стандартів, впровадження передових технологій контролю та, що особливо важливо, врахування соціально-економічних вимірів контрабанди, пропонуючи альтернативні легальні джерела існування для прикордонних громад. Без цього будь-які спроби «перемогти» злочинність на потрійному кордоні будуть приречені на те, щоб лише змусити її черговий раз мутувати, стаючи ще більш невловимою та вкоріненою.

Висновки:

- **Контрабанда товарів є системоутворюючим стрижнем кримінальної екосистеми** — вона забезпечує соціальну стабільність, робочі місця та доходи для місцевих громад, створюючи інфраструктуру, якою потім користуються ринки зброї та наркотиків.
- **Низький рівень насильства є ознакою зрілої кримінальної рівноваги, а не слабкості злочинності** — сімейні клани та великі угруповання уникають конфліктів, оскільки стабільність і передбачуваність забезпечують вищу прибутковість, ніж територіальні війни.
- **Інституційні прогалини та корупція є головними мультиплікаторами ризику** — фрагментація контролю між трьома країнами, слабкість митних та фінансових інституцій, а також використання грального бізнесу та криптоактивів роблять регіон надзвичайно привабливим для відмивання грошей.
- **Сімейні клани залишаються домінуючими суб'єктами, не поглинаючись великими організаціями** — їхня глибока вкоріненість у територію, родинні зв'язки та вузька спеціалізація унеможливають повний контроль з боку РСС, натомість виникають гнучкі форми субпідряду та співпраці.

Інші новини

Арешт провідного члена Балканського картелю в Чорногорії⁸

15 квітня 2026 року Європол надав оперативну підтримку правоохоронним органам Чорногорії та Німеччини в ході масштабної скоординованої операції, спрямованої проти значної ланки так званого «Балканського картелю» — транснаціонального злочинного угруповання, яке є одним із провідних постачальників кокаїну з Латинської Америки на ринки Євросоюзу. Результатом

дій стало затримання дванадцяти підозрюваних: четверо — у Німеччині, решта — у Чорногорії. Серед заарештованих — «High Value Target» (HVT), цільовий фігурант найвищого пріоритету, затриманий безпосередньо в Чорногорії. Загалом до проведення обшуків та арештів в обох країнах було залучено близько ста співробітників поліції. До розслідування також долучилися компетентні органи Австрії та Іспанії, що засвідчує міжнародний, мультиюрисдикційний характер кримінальної мережі.

Розслідування сфокусувалося на злочинній мережі, яка здійснювала великомасштабне міжнародне перевезення наркотиків — кокаїну та канабісу. Підозрювані, які проживали в Чорногорії та Німеччині, виконували функціонально диференційовані ролі: фінансистів, координаторів і спеціалістів із логістики. Встановлено, що діяльність угруповання пов'язана щонайменше з дванадцятьма попередніми вилученнями наркотиків у Європі та Південній Америці, що сукупно становлять 2,7 тонни кокаїну та 1,5 тонни канабісу, які переміщувалися з жовтня 2024 року. Для транспортування нелегальних вантажів злочинці використовували морські контейнерні перевезення та міжнародне авіасполучення: відправки здійснювалися з Болівії, Таїланду та США, що ілюструє складність логістичних ланцюгів сучасної організованої наркоторгівлі та її глибоку інтеграцію в легальні комерційні потоки.

Прокуратура вищої інстанції Чорногорії пред'явила звинувачення десяти підозрюваним, зокрема за статтями про участь у злочинній організації, незаконний обіг наркотиків та незаконну торгівлю зброєю. Зі змісту офіційної заяви прокуратури випливає, що один із підозрюваних організував та координував морські й авіап перевезення великих партій наркотиків, здійснюючи операції з таких вузлових точок, як Подгориця, Бельгія та Домініканська Республіка, що свідчить про розгалужену міжконтинентальну операційну мережу. Разом із тим слід зауважити, що ні Європол, ні чорногорська сторона публічно не ідентифікували конкретне угруповання в межах «Балканського картелю». Враховуючи, що Чорногорія є традиційною базою для кланів Кавач та Шкальярі, які ведуть тривале криваве протистояння по всій Європі, підживлюване кокаїновим трафіком, замовними вбивствами та відмиванням коштів, географічний контекст операції є показовим.

Оперативне значення цього кроку необхідно розглядати в континуумі послідовних правозастосовних дій. У грудні 2025 року Європол підтримав проведення операції в Німеччині, яка привела до арешту трьох підозрюваних — ключових фігурантів тієї ж мережі — та вилучення кримінальних активів на суму понад 5 мільйонів євро. Поточна операція, таким чином, є продовженням цілеспрямованої стратегії поступового знищення ключових вузлів картелю: спочатку ліквідуються активи та затримуються логістичні ланки, а потім — центральні фігуранти

⁸ <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/leading-balkan-cartel-member-arrested-in-montenegro>

найвищого пріоритету. З точки зору протидії відмиванню коштів та фінансуванню злочинності, кейс підкреслює ключову роль детального фінансового розслідування транзакцій кримінальних мереж: встановлення ролі фінансистів і координаторів як юридично значущих суб'єктів розслідування є необхідною умовою для ефективного переслідування та конфіскації активів на наступних етапах.

Призупинення діяльності підсанкційної криптобіржі Grinex⁹

16–17 квітня 2026 року криптовалютна біржа Grinex, зареєстрована в Киргизстані та перебуваюча під санкціями кількох юрисдикцій, оголосила про негайне призупинення діяльності, посилаючись на великомасштабну кібератаку. Відповідно до офіційної заяви платформи, в результаті скоординованого несанкціонованого вторгнення зловмисники вивели понад 1 мільярд

рублів (близько 13,1 мільйона доларів США) з 54 гаманців користувачів. Grinex охарактеризувала атаку як акт спланованої економічної агресії з боку «спецслужб недружніх держав», стверджуючи, що рівень технологічного оснащення та ресурси нападників є «беспрецедентними» та доступними виключно структурам, афільованим з іноземними державами. Водночас жодних верифікованих доказів на підтримку цих тверджень оприлюднено не було. Аналітична компанія Elliptic незалежно верифікувала факт атаки: згідно з on-chain даними, зі скомпрометованих рахунків Grinex було виведено близько 15 мільйонів доларів США в USDT, які потім конвертовано у TRX та ETH через блокчейни TRON і Ethereum. Конвертація стейблкоїна у волатильні активи була здійснена умисно з метою уникнення ризику заморожування USDT компанією Tether.

Операційний та регуляторний контекст цього інциденту розкривається крізь призму інституційної спадкоємності між Grinex та її попередником — Garantex. Garantex, московська криптобіржа, була внесена до санкційного списку OFAC США ще у квітні 2022 року за сприяння відмиванню коштів, пов'язаних із програмами-вимагачами, даркнет-маркетплейсами та спонсорованими державою хакерськими угрупованнями. За шість років функціонування — з 2019 по березень 2025 року — Garantex обробила транзакції на загальну суму 96 мільярдів доларів. Після ліквідації біржі внаслідок міжнародних правозастосовних дій компанія Tether заморозила активи на суму близько 2,5 мільярда доларів; однак це становить лише незначну частину від загального обсягу вже відмитих або виведених коштів. Аналіз TRM Labs та Global Ledger свідчить, що Grinex з'явилася менш ніж через два тижні після закриття Garantex — у березні 2025 року, — причому перші транзакції включали прямі перекази ліквідності в рублевому стейблкоїні A7A5 з гаманців Garantex на рахунки Grinex. Інфраструктура, кластери гаманців і операційні маршрути обох платформ збігаються до ступеня, який аналітики однозначно кваліфікують не як створення нової структури, а як ребрендинг з мінімальними структурними змінами.

Окремої уваги заслуговує роль Grinex як основної торговельної площадки для стейблкоїну A7A5 — рублево-забезпеченого цифрового активу, створеного в Киргизстані в тісній кооперації з підсанкційним «Промсвязьбанком». За оцінками Elliptic, через A7A5 було проведено транзакції

⁹ <https://www.elliptic.co/blog/sanctioned-russia-linked-crypto-exchange-grinex-halts-operations-following-alleged-hack>

на суму понад 100 мільярдів доларів, що ілюструє системний масштаб використання цього інструменту для обходу санкцій і проведення тіншових розрахунків між Росією та третіми країнами поза контролем західної фінансової системи. У серпні 2025 року Міністерство фінансів США включило Grinex до санкційних списків, кваліфікувавши її як структуру, афільовану з Garantex і задіяну у транзакціях, що обходять санкційні обмеження. Аналогічні санкційні режими застосували Великобританія та Євросоюз. Попри це, платформа продовжувала операційну діяльність аж до інциденту 16-17 квітня 2026 року, обробляючи транзакції на конвертацію рублів у криптоактиви загальним обсягом понад 6 мільярдів доларів.

Цей інцидент вписується в ширшу типологію геополітично мотивованих кібератак на фінансові платформи в підсанкційних юрисдикціях: прецедентом є атака на іранський майданчик Nobitex у червні 2025 року, що призвела до втрат на суму 81 мільйон доларів. З точки зору систем ПВК/ФТ/ФР, кейс Grinex—Garantex є показовим прикладом феномену «фенікс-платформ» — структур, що відновлюються після санкційного закриття через ребрендинг та перенесення операційної юрисдикції при збереженні контролю. Базовий ризик полягає в тому, що традиційні санкційні інструменти виявляються недостатньо ефективними проти подібних схем у відсутності механізмів швидкого заморожування активів на новостворених платформах та технологічних інструментів для встановлення операційної та бенефіціарної totoжності нових і старих суб'єктів. Призупинення діяльності Grinex, незалежно від його остаточної природи, означає тимчасову ліквідацію одного з ключових інфраструктурних вузлів, що забезпечував міжнародні розрахунки для суб'єктів під санкційним тиском, а також обіг рублевих стейблкоїнів у масштабах, несумісних із декларованим дотриманням санкційних режимів.

Антикорупційний шторм у Непалі: між надією та політичною помстою ¹⁰

На початку 2026 року Непал опинився в центрі уваги міжнародних спостерігачів завдяки подіям, які більше нагадували гостросюжетний політичний трилер, аніж звичну процедуру зміни влади.

Лише через вісімнадцять годин після того, як новий уряд склав присягу, спецпризначенці вже штурмували будинок колишнього прем'єр-міністра К.П. Шарми Олі в селі Гунду на сході столичної агломерації Катманду.

Коли над гімалайською долиною зійшло сонце, Олі був заарештований за звинуваченням у кримінальній недбалості, що призвела до загибелі 76 людей під час торішніх «протестів зумерів». Ці протести, власне, й призвели до падіння його адміністрації. Новий міністр внутрішніх справ, колишній діджей Судхан Гурунг, одразу ж виголосив фразу, яка стала лейтмотивом усієї кампанії: «Ніхто не стоїть вище закону. Це не помста — це лише початок справедливості». Очолив цю хвилю 35-річний колишній репер та екс-мер Катманду Балендра Шах, якого молодь сприймає як власного чемпіона — людину, що вийшла з вулиць і тепер сидить у кріслі прем'єра.

Усього за кілька днів нова влада заарештувала десятох високопосадовців, серед яких — колишній прем'єр Олі, його ексміністр внутрішніх справ Рамеш Лехак та інші політичні

¹⁰ <https://www.occrp.org/en/feature/nepals-anti-corruption-crackdown-new-era-or-false-dawn>

важковаговики, чії імена роками були синонімами безкарності. Статті звинувачень охоплювали легалізацію доходів, отриманих злочинним шляхом, використання дитячої праці та кримінальну недбалість, пов'язану зі смертями на мітингах. П'ятеро згодом вийшли під заставу або зобов'язання співпрацювати зі слідством. Олі після звільнення назвав своє ув'язнення незаконним, звинувативши уряд у «упередженому кримінальному переслідуванні», натякаючи, що справжньою метою кампанії є не стільки справедливість, скільки політична нейтралізація опонентів.

Для пересічного непальця, як-от 48-річний Гопал Прасад Коїрала з Катманду, ці арешти стали довгоочікуваною розплатою для політичного класу, що десятиліттями топить країну в корупції та злиднях. І справді, протягом понад трьох десятиліть Непалом управляла невеличка каста лідерів, які постійно ротувались при владі, але так і не спромоглися виправити економіку чи покращити суспільні сервіси. Рівень безробіття серед молоді сягає критичних позначок, сотні тисяч непальців щороку вимушені їхати на заробітки до Малайзії, країн Перської затоки чи Індії, а державні лікарні не мають найнеобхідніших ліків.

У цьому контексті арешт Олі став потужним символічним жестом, який миттєво відрезонував у суспільстві, втомленому від обіцянок і зраджених надій. Дотепер вважалося немислимим, щоб такі політичні фігури взагалі постали перед правосуддям.

Новий прем'єр-міністр Шах, чия партія «Растрія Сватантра» (РСП) отримала майже дві третини місць у парламенті після дострокових виборів, скликаних під тиском вуличних протестів, одразу ж узяв курс на «нульову толерантність до хабарів». Він публікував фото арештів на своїй сторінці у Facebook, закликаючи громадян повідомляти про будь-які випадки вимагання. Така відкритість — рідкість для непальської політики, де традиційно домінували закриті наради партійних босів.

Список заарештованих виявився вражаючим: окрім Олі та Лехака, було затримано ексміністра енергетики Діпака Кхадку в рамках розслідування про відмивання грошей. Видано ордери ще на одного колишнього прем'єра — Шера Бахадур Деубу та його дружину, ексміністерку закордонних справ Арзу Рана Деубу. Подружжя Деуба фігурує в окремій справі про відмивання коштів, пов'язаній, за деякими даними, із сумнівними контрактами на будівництво інфраструктури. Сам Шер Бахадур публічно відкинув звинувачення, наголосивши, що присвятив життя демократизації Непалу, і назвав переслідування спробою звести політичні рахунки.

В полі зору опинилися й представники великого бізнесу — голова та віцеполова конгломерату «Shanker Group», який контролює значну частину імпорту та будівництва в країні, а також засновник холдингу «Infinity Holdings» Міна Бхатта, якого підозрюють у низці сумнівних фінансових операцій, що перетинаються з державними закупівлями. Ці арешти бізнесменів стали сигналом для олігархічних кіл: час «кришування» з боку політиків добігає кінця.

Але найгучніші справи — це лише верхівка айсберга. Непальська поліція повідомила OCCRP, що після приходу нової влади понад 460 осіб було заарештовано за звинуваченням у посередництві в хабарництві в держустановах, «хуліганстві» — тобто залякуванні громадян з метою отримання нелегальних платежів за державні послуги. Це можуть бути дрібні чиновники, які вимагали «відкати» за видачу паспортів або реєстрацію бізнесу, або ж посередники, які «допомагали» влаштувати дитину до школи чи отримати лікарняний лист. З цих 460 осіб понад 330 вийшли під заставу, а 130 усе ще перебувають під вартою в очікуванні суду.

Слідство охоплює справи, які роками чекали на свій розгляд: систематичне привласнення публічних земель у долині Катманду, де вартість одного гектара сягає мільйонів доларів; корупційні схеми під час будівництва міжнародного аеропорту Покхара — проекту, що фінансувався за рахунок китайських кредитів і став символом марнотратства та розкрадань; а також цинічна схема, за якою непальських громадян підробно оформлювали як бутанських

біженців для переселення до Сполучених Штатів. Остання справа особливо резонансна: тисячі людей, які ніколи не ступали на бутанську землю, отримали можливість емігрувати до Америки, а політики та чиновники отримували за це щедрі винагороди.

Здавалося б — ось вона, довгоочікувана зміна епох. Можна було б радісно видихнути й повірити, що в Непалі нарешті запанувала справедливість. Однак аналітики закликають не квапитися з висновками та пам'ятати про гіркий досвід минулого. Останні антикорупційні протести стали вже третім народним повстанням у цій гімалайській країні за останні чотири десятиліття. «Рух народу» 1990 року змусив короля скасувати заборону на політичні партії, а революція 2006 року ліквідувала багатовікову монархію, яка правила Непалом століттями. Обидва перевороти супроводжувалися обіцянками справедливості та покарання винних, які так ніколи й не виконали.

Політичний аналітик і колишній посол Лок Радж Барал нагадує про комісії Малліка (1990) та Раямаджі (2006), які розслідували насильство проти протестувальників — тоді загинули десятки людей, але жоден високопосадовець не поніс відповідальності. Комісії працювали, писали звіти, а потім їхні рекомендації ховалися в архівах. Якщо новий уряд не зможе запропонувати нічого, окрім показових арештів, він ризикує повторити долю своїх попередників.

Експерт із належного врядування Каші Радж Дахал наголошує, що справжнім тестом для уряду Шаха стануть не стільки самі арешти, скільки системні реформи, які запобігатимуть корупції в майбутньому. Чи будуть політичні партії, які раніше запекло боролися за владу, співпрацювати з новою адміністрацією? Чи підтримає бюрократія, яка десятиліттями жила за правилами «не писати, не свідчити, не знати»? Чи достатньо законів для контролю за злочинністю? Адже непальський законотворчий процес — довгий і складний, сповнений процедурних пасток, які дозволяють затягувати ухвалення рішень на роки.

Уряд має значну більшість у парламенті — майже дві третини місць — тож мусить невідкладно вдосконалити законодавство й діяти рішуче проти будь-кого, незалежно від посади. Позитивним сигналом стало оголошення 100-пунктного плану дій, що передбачає створення високорівневого Комітету з розслідування активів (Asset Investigation Committee), який перевірятиме статки головних політичних діячів та чиновників за останні 34 роки. Це безпрецедентна ініціатива: ніколи раніше в Непалі не намагалися системно проаналізувати, звідки в політиків гроші на розкішні будинки, закордонну нерухомість та навчання дітей у найдорожчих університетах світу. Місцеве відділення Transparency International назвало цей план «похвальним початком», який відображає давні вимоги непальців до підзвітності влади.

Проте не варто забувати, що будь-яка різка зміна курсу викликає зворотну хвилю. Арешти вже спровокували вуличні протести в Катманду, організовані членами Комуністичної партії Олі (UML) та їхніми молодіжними крилами, які виводять на площі тисячі прихильників. Вони називають затримання політично вмотивованими та незаконними, звинувачуючи Шаха в спробі встановити «репресивний режим». До Верховного суду подано позови про незаконне ув'язнення, і юристи уважно стежать за тим, як судді — багато з яких призначені за попередніх урядів — реагуватимуть на ці скарги. Сам Олі опинився в лікарні зі скаргами на стан здоров'я: гіпертонія, діабет, серцеві проблеми — чи то справжні недуги, чи то спосіб викликати суспільну симпатію та відтермінувати судові засідання. Ці протести нагадують, що політичний розкол у Непалі надто глибокий, і будь-яка спроба покарати одну групу автоматично мобілізує іншу.

Крім того, країна зіткнулася з необхідністю реформування фінансової системи та посилення заходів боротьби з відмиванням грошей — напрямів, у яких Непал має значні прогалини й ризику потрапити до «сірих» списків міжнародних регуляторів, таких як FATF (Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей). Це може призвести до санкцій, обмеження іноземних інвестицій та ускладнення грошових переказів, на яких тримається економіка багатьох непальських родин. Справа в тім, що через Непал проходять потужні потоки

«чорних» грошей з Індії, Китаю та країн Південно-Східної Азії, а місцеві банки часто заплющують очі на сумнівні транзакції в обмін на комісійні. Уряд Шаха заявив, що готовий імплементувати стратегічний план дій для виправлення ситуації, але чи вистачить у нього політичної волі та технічних спроможностей — питання відкрите.

Історія Непалу знає чимало фальшстартів, коли палкі обіцянки розбивалися об скелі неефективної бюрократії, кланових інтересів і браку інституційної пам'яті. Згадаймо хоча б нещодавні спроби боротьби з корупцією після землетрусу 2015 року, коли міжнародні донори виділили мільярди доларів на відбудову, але значна частина коштів осіла в кишенях чиновників і підрядників, а тисячі людей досі живуть у тимчасових притулках. Або ж скандал із «бітумними дорогами», коли підрядники економили на матеріалах, і нові дороги розвалювалися за лічені місяці.

Тож сьогодні країна завмерла в очікуванні: чи стане антикорупційний шторм 2026 року справжнім світанком нової ери, чи черговим фальшивим світанком, який поглине звична імла безкарності. Відповідь на це питання залежить не лише від харизми колишнього репера, а нині прем'єр-міністра Балендри Шаха, а й від здатності всієї непальської системи — судів, ЗМІ, громадянського суспільства та міжнародних партнерів — підтримати крихкий вогонь справедливості.

Адже, як показує досвід інших країн, справжня боротьба з корупцією — це не серія арештів, а побудова інституцій, які працюють прозоро, незалежно від того, хто саме займає прем'єрське крісло. І поки що Непал лише зробив перший, хоч і дуже гучний, крок на цьому довгому й тернистому шляху. Чи зможе він подолати решту дистанції — покаже час, але вже зараз ясно, що без постійного тиску з боку громадянського суспільства та міжнародної спільноти уряд Шаха ризикує або стати черговим розчаруванням, або перетворитися на нову версію старої автократії, де боротьба з корупцією є лише ширмою для знищення політичних опонентів.

Для загального розвитку

Криптоактиви, політичні зв'язки та тінь шахрайських синдикатів: анатомія нового міжнародного крипто-скандалу¹¹

У листопаді 2025 року криптосвіт сколихнула новина, яка на перший погляд виглядала як черговий триумф децентралізованих фінансів.

Молода та маловідома блокчейн-мережа під назвою АВ оголосила про стратегічне партнерство з World Liberty Financial — компанією, яка мала не просто амбітний бізнес-план, а й бездоганне, здавалося б, політичне коріння. Адже World Liberty

Financial була у співвласності у родини чинного президента Сполучених Штатів Дональда Трампа.

Ця угода надавала АВ право розмістити у своєму розподіленому реєстрі один із флагманських продуктів трампівської криптофірми — стейблкоїн USD1, прив'язаний до американського долара. Для АВ, яка розпочала свою діяльність лише на початку 2025 року, це стало потужним

¹¹ <https://www.occrp.org/en/investigation/politically-connected-crypto-project-pursued-resort-with-alleged-scam-syndicate-figures>

сигналом ринку: мережа, про яку ще вчора мало хто чув, тепер асоціюється з родиною американського президента. Але за фасадом гучних заяв та технологічних перспектив ховалася історія, яка викликає значно більше запитань, ніж відповідей, — і яка тепер, після публікації розслідування міжнародного консорціуму OCCRP та Guardian Australia, ставить під сумнів не лише репутацію АВ, а й належну перевірку з боку компанії з оточення Трампа.

Міжнародна група журналістів витратила чотири місяці на скрупульозний аналіз корпоративних документів, польотів приватних літаків, текстових повідомлень, фотографій із закритих заходів та інтерв'ю з десятками учасників подій. Результат виявився приголомшливим. Виявилось, що один із так званих «флагманських проєктів» АВ — пропонується курорт на блокчейн-технологіях у Східному Тиморі, маленькій бідній країні в Південно-Східній Азії з населенням лише 1,4 мільйона осіб, — був безпосередньо пов'язаний із трьома особами, яких згодом внесли до санкційного списку Міністерства фінансів США.

Причина санкцій — їхні тісні зв'язки з Prince Group, камбоджійським конгломератом, який американська влада називає одним із найбільших і найжорстокіших шахрайських синдикатів у світовій історії. За даними американського Мінфіну, Prince Group є ядром індустрії, яка щороку викрадає десятки мільярдів доларів у жертв по всьому світу, використовуючи гігантські шахрайські комплекси, розміщені в колишніх готелях, офісних парках, торговельних центрах і навіть казино по всій Південно-Східній Азії. Минулого року в межах того, що американське правосуддя назвало «найбільшим позовом про конфіскацію в історії» у справах про онлайн-шахрайство, уряд США конфіскував у генерального директора Prince Group Чен Чжі 15 мільярдів доларів у біткоїнах.

Важливо наголосити, що наразі немає жодних доказів того, що сама АВ або World Liberty Financial знали про зв'язки з підсанкційними особами на момент укладання угод. Трое фігурантів, які потрапили під санкції, не були офіційно звинувачені в жодному злочині, а з тиморського курортного проєкту їх усунули невдовзі після оголошення обмежень — це підтверджують надані корпоративні документи та свідчення учасників. Представники World Liberty Financial у відповідь на запити журналістів заявили, що компанія «дотримується відповідальної практики та вимог комплаєнсу». Вони запевнили, що провели належну комплексну перевірку АВ, під час якої їм не було відомо ні про курортний проєкт, ні про людей, які стояли за ним.

Розслідувачам вдалося частково розплутати клубок корпоративної таємниці, який довго огортав мережу АВ. З'ясувалося, що протягом більшої частини свого однорічного існування структура власності та управління АВ була оповита мороком. Лише після того, як журналісти почали активно надсилати запити людям, причетним до проєкту в Східному Тиморі, рекламні матеріали про курорт почали зникати з вебсайтів АВ та її акаунтів у соціальних мережах. У березневому повідомленні, опублікованому вже після перших звернень редакції, АВ уперше спробувала чітко описати власну структуру. Згідно з цим описом, АВ є «децентралізованою екосистемою», що складається з двох реальних компаній: ірландської некомерційної організації під назвою АВ Charity Foundation та фундації, зареєстрованої на Кайманових островах — юрисдикції, відомій своєю непрозорістю, яка не розкриває публічно інформацію ні про директорів, ні про бенефіціарних власників. Крім того, до екосистеми АВ входять дві повністю віртуальні структури: блокчейн з відкритим кодом та «децентралізована автономна організація» під назвою АВ DAO, яка формально керується власниками її нативної криптовалюти.

Незважаючи на цю непрозору архітектуру, журналістам вдалося ідентифікувати двох бізнесменів китайського походження, які після встановлення контакту назвали себе ключовими фігурами в різних частинах мережі АВ. Перший — Джекі Суй (китайське ім'я Сюй Чже, також відомий як Сюй Ченган). Після того як репортери вийшли на нього, Суй заявив, що саме він є «ініціатором екосистеми АВ» та бенефіціарним власником її фінансового підрозділу — компанії

AB Foundation, зареєстрованої на Кайманах. Згідно з документами, отриманими журналістами, саме компанія Суя була формальною стороною меморандуму про взаєморозуміння, який тепер скасовано, щодо будівництва курорту в Східному Тиморі. Фотографія, що опинилася в розпорядженні редакції, засвідчує, що Суй зустрічався з топменеджерами World Liberty Financial, зокрема з Дональдом Трампом-молодшим та Заком Віткоффом (сином Стіва Віткоффа, давнього друга Трампа, який нині обіймає посаду спеціального представника президента США з питань Близького Сходу), на полях криптоконференції в Сінгапурі ще до офіційного анонсу партнерства.

Другий ключовий гравець — Лінь Сяофань (також відомий під англійським іменем Френк Лінь). Коли журналісти зв'язалися з Лінем, він підтвердив, що відігравав провідну роль у курортному проєкті, але категорично заперечив будь-який зв'язок із Prince Group, заявивши: «Я завжди зневажав тих, хто керує шахрайськими центрами». Лінь також повідомив, що саме він познайомив Суя з керівництвом World Liberty Financial. Крім того, він назвав себе «засновником» ірландської некомерційної організації АВ, яку очолює колишній прем'єр-міністр Ірландії Берті Агерн. Сам Агерн у розмові з журналістами підтвердив, що зустрічався з Лінем і дійсно є головою цієї некомерційної структури, але наголосив, що не мав жодного уявлення ні про курортний проєкт, ні про підсанкційних осіб, які були до нього причетні.

Окрему увагу в розслідуванні приділено президенту Східного Тимору Жозе Рамуш-Орті, лауреату Нобелівської премії миру, який має репутацію досвідченого політика, але, здається, потрапив у пастку обіцянок про інвестиції в розвиток своєї знедоленої країни. Журналісти з'ясували, що 2024 року Лінь Сяофань прибув до Ділі, столиці Східного Тимору, на приватному літаку. Його супроводжувала, зокрема, Фань Бінбін — китайська акторка, зникнення якої 2018 року стало світовою новиною (вона з'явилася на публіці кілька місяців потому, опублікувавши довгу заяву з вибаченнями за податкове шахрайство та похвалою на адресу Комуністичної партії Китаю).

Під час зустрічей Лінь подарував президенту камери спостереження та прилади нічного бачення — досить незвичний подарунок для потенційного інвестора в технологічний сектор. На наступних зустрічах Лінь презентував концепцію «блокчейн-курорту». Рамуш-Орта в інтерв'ю журналістам описав Ліня як людину, яка іноді є «надто таємничою», проте назвав Ліня «великим інноватором», який, судячи з усього, тримав ситуацію під контролем під час переговорів. Президент погодився на запрошення Ліня стати радником некомерційної організації АВ поряд зі своїм другом, колишнім сербським лідером Борисом Тадичем (сам Тадич підтвердив цей факт, зазначивши, що підтримував ідею курорту, але не брав участі в проєкті та не знав про підсанкційних осіб).

Після цього, згідно з документами, отриманими розслідувачами, події розвивалися стрімко. Ірландська некомерційна організація АВ публічно оголосила про пожертву в розмірі 500 000 доларів на благодійну організацію, яку очолює президент Рамуш-Орта. За словами Берті Агерна, голови цієї некомерційної структури, вона «не має банківських рахунків або коштів», тому її рада ніколи офіційно не схвалювала цей платіж — гроші надійшли безпосередньо від Ліня Сяофаня.

Невдовзі після цього Рамуш-Орта підписав листа з рекомендацією надати Ліню дипломатичний паспорт Східного Тимору та почесний титул спеціального радника президента з економічних та комерційних питань. Сам паспорт, згідно з копією документа, було видано того самого дня. Реагуючи на запитання журналістів, президент Східного Тимору запевнив, що не отримав жодної особистої вигоди від пожертви на свою благодійну організацію. Він пояснив своє рішення видати дипломатичний паспорт бажанням залучити нові «чисті» інвестиції для країни.

Коли журналісти OCCRP та Guardian Australia в лютому відвідали місце, де мав бути побудований курорт, — піщану, зарослу бур'янами ділянку землі неподалік аеропорту Ділі, — жодних ознак будівництва виявлено не було. Лінь, однак, запевнив репортерів, що проєкт все

ще активний, він доопрацьовує дизайн курорту та шукає нового генерального менеджера. Водночас, за його словами, АВ більше не бере участі в проєкті, і він надав копію листа від 27 листопада про розірвання угоди.

Найбільш разючі та промовисті деталі розслідування стосуються безпосередніх зв'язків курортного проєкту з особами, які перебувають під санкціями США. Компанія-забудовник, АВ Digital Technology Resort Lda, була зареєстрована в Східному Тиморі зі статутним капіталом у 10 мільйонів доларів. Згідно з корпоративними записами, її мажоритарним акціонером був Ян Цзянь — громадянин Кіпру китайського походження. У жовтні минулого року Ян Цзянь потрапив під санкції США за звинуваченням у співпраці з Чен Чжі, головою Prince Group, для створення шахрайських центрів.

Інший фігурант, Ян Яньмін (також відомий як Кімі Ян), представлявся менеджером курортної компанії та мав візитну картку з написом «директор АВ Digital Technology Resort». Журналісти отримали фотографію, яка підтверджує цей факт. Крім того, згідно з описом польоту, Кімі Ян подорожував разом із Лінем Сяофанем на приватному літаку з Ділі до Гонконгу в липні минулого року. У розмові з репортерами Кімі Ян категорично заперечив будь-яку причетність до Prince Group, хоча й визнав, що зустрічався з її босом Чен Чжі «два-три рази», назвавши ці зустрічі «звичайною вечерею та часом із сигарою». Він також повідомив, що на проєкті на нього працювала Ши Тін-юй (Вівіан Ши) — громадянка Тайваню, яка також перебуває під санкціями США. Кімі Ян запевнив, що Ши було звільнено з компанії одразу після введення санкцій.

Лінь Сяофань надав журналістам документи, які, за його словами, підтверджують, що ділову угоду з Ян Цзянем було розірвано 17 жовтня — через три дні після того, як Міністерство фінансів США офіційно оголосило про санкції проти Prince Group. Того ж дня, згідно з наданими документами, частку Яна Цзяня передали «близькому другові» Ліня на ім'я Є Ченчжун. Однак навіть після усунення трьох безпосередньо підсанкційних осіб розслідування виявило ще один тривожний слід. Корпоративні записи показали, що до середини грудня компанія залишалася на 38 відсотків у власності Чжао Чень — володарки паспорта Кіпру, яка, згідно з даними середземноморської країни, отримала громадянство в 2018 році як дружина Ху Сяовея (також відомого під псевдонімом Чень Сяоер). Ху Сяовея є підсанкційною особою, яку, за даними тайванських ЗМІ, місцеві прокурори називають «другою людиною» в ієрархії Prince Group. Чжао Чень, згідно з документами, підписала угоду про співпрацю, яка фактично дала старт курортному проєкту. Її було замінено як акціонера лише 11 грудня на громадянина Гонконгу Чін Хо Ленга. Останній, у свою чергу, підтвердив журналістам, що знайомий із Ху Сяовеєм — підсанкційною «другою людиною» синдикату.

Окрему увагу в розслідуванні приділено подорожам та взаєминам Ліня Сяофаня з підсанкційними особами. Спочатку Лінь стверджував, що зустрічав Ху Сяовея лише один раз у лондонському караоке-барі в 2022 році. Однак коли журналісти надали йому докази — маніфест приватного літака та інші документи, які свідчили про те, що двоє чоловіків разом летіли на приватному літаку з Маніли наступного року, — Лінь змушений був змінити свідчення. Він підтвердив, що «випадково натрапив» на Ху на Філіппінах і скористався його літаком для «поїздки» до Швейцарії, де мав намір пройти медичне обстеження. Цей рейс, як зазначається в розслідуванні, став предметом окремого запиту з боку філіппінського Сенату після того, як з'ясувалося, що Ху Сяовею вдалося вислизнути з країни, не потрапивши до оригінального маніфесту. Цей епізод яскраво ілюструє, наскільки тісними були зв'язки між людьми, які позиціонували себе як інвестори високотехнологічного майбутнього Східного Тимору, та фігурантами, яких американська влада вважає архітекторами глобальної шахрайської інфраструктури.

На тлі всіх цих викриттів партнерство між АВ та World Liberty Financial, яке досі залишається чинним, виглядає дедалі неоднозначніше. Хоча про нього було гучно оголошено 12 листопада

2025 року, і АВ активно використовувала цю співпрацю для підвищення свого статусу, практичних результатів воно майже не дало. За даними розслідування, на основному блокчейні АВ DAO зберігається лише близько 3 мільйонів доларів у стейблкоїні USD1. Для порівняння, загальний обсяг цього ж стейблкоїна в обігу на всіх блокчейнах, згідно з оприлюдненими даними, перевищує 4,4 мільярда доларів.

Тим часом сама World Liberty Financial неодноразово ставала об'єктом критики з боку експертів з етики та політологів. Її угоди, зокрема з еміратським чиновником, пов'язаним із розвідувальними структурами Об'єднаних Арабських Еміратів, який погодився викупити майже половину акцій компанії за півмільярда доларів, викликали занепокоєння, що родина Трампа може ставити під загрозу національні інтереси США заради власної фінансової вигоди. Представники World Liberty Financial та Білого дому неодноразово наголошували, що ні президент Трамп, ні його давній друг Стів Віткофф, який зараз обіймає посаду «мирного посланника», не беруть участі в операційних рішеннях компанії. Однак символічне значення партнерства з родиною чинного президента США для проекту, який опинився в центрі скандалу навколо одного з найбільших шахрайських синдикатів світу, важко переоцінити.

Особливо промовистими в цьому контексті є нещодавні заяви Еріка Трампа. В інтерв'ю телеканалу CNBC, яке відбулося 18 лютого в курортному комплексі Мар-а-Лаго, Ерік Трамп та його брат Дональд Трамп-молодший розповіли про дві ключові цілі створення їхнього стейблкоїна. Перша — допомогти зберегти домінування американського долара у світових фінансах. Друга, за словами Еріка Трампа, — це «помста». Він пояснив, що після штурму Капітолію 6 січня 2021 року традиційні банки розірвали відносини з родиною Трампів, і тепер вони мають можливість «проштовхувати власний порядок денний» через криптовалюту.

Тепер ця «розплата» набуває зовсім іншого, тривожного виміру: технології, покликані забезпечити фінансову свободу та інклюзію, опинилися в одній екосистемі з людьми, яких звинувачують у масовому викраденні заощаджень у жертв по всьому світу.

Розслідування OCCRP не робить остаточних висновків про наміри сторін, але воно ставить під сумнів не лише належну перевірку з боку АВ та World Liberty Financial, а й ефективність глобальної системи протидії відмиванню грошей та фінансуванню організованої злочинності в динамічному, майже нерегульованому світі криптовалют. Східний Тимор, який мріє про технологічний стрибок, ризикує стати черговою зупинкою на шляху синдикатів, які вже перетворили сусідні Камбоджу, М'янму та Лаос на гігантські шахрайські фабрики. А родина Трампа, яка прагне «сучасної відплати» через стейблкоїни, тепер мимоволі асоціюється з проектом, у тіні якого ховалися фігуранти одного з наймасштабніших фінансових злочинів сучасності.

Майбутнє без консенсусу: як змінюється міжнародна політика протидії наркотичним засобам ¹²

Останні сесії Комісії ООН з наркотичних засобів (CND) стали не просто черговими робочими засіданнями технократичного органу, а справжнім дзеркалом глибоких, тектонічних зрушень, що відбуваються у сфері багатостороннього підходу до контролю над обігом наркотиків.

Те, що десятиліттями будувалося на крихкому, але дієвому компромісі, на негласних домовленостях — ухваленні рішень виключно на основі консенсусу — сьогодні стрімко поступається місцем фрагментації, відкритому політичному протистоянню та наростаючій хвилі невизначеності щодо майбутнього всієї глобальної наркополітики. Комісія, яка колись сприймалася як аполітичний майданчик для технічної співпраці, обміну досвідом між

¹² <https://globalinitiative.net/analysis/a-new-geopolitical-and-drug-policy-world/>

правоохоронцями та медиками, дедалі більше перетворюється на арену для прояву геополітичних суперечностей, особливо на тлі інших важливих органів ООН.

Як слушно зазначають спостерігачі, саме CND сьогодні є головним показником напруги між державами з питань наркотиків та злочинності, тоді як такі платформи, як Комісія з питань запобігання злочинності та кримінального правосуддя (ССРСJ) чи

Конвенція проти транснаціональної організованої злочинності (UNTOC), опинилися дещо осторонь цього виру.

Атмосфера, що панувала у віденських конференц-залах і коридорах напередодні та безпосередньо під час цього річної сесії, була просякнута тверезим, майже похмурим реалізмом, межа якого дедалі частіше межувала з відвертим песимізмом. Дипломати, представники громадянського суспільства та експерти прибули до Відня з невисокими очікуваннями: надії на відчутний прогрес у подоланні зростаючих викликів, пов'язаних із синтетичними наркотиками, та на будь-які системні реформи були мінімальними.

І, як і очіувалося, робочий тиждень видався надзвичайно важким: жодна резолюція не була ухвалена консенсусом, а майбутнє міжнародної архітектури контролю за наркотиками оповила густа, непроглядна тінь невизначеності.

Однак найтривожнішим сигналом, який, на жаль, залишився майже непоміченим для широкої публіки на тлі публічних суперечок, стало те, що ці видимі розбіжності практично затьмарили набагато серйознішу, екзистенційну загрозу — системну фінансову кризу всієї системи ООН та її катастрофічні наслідки для Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC). Йдеться не просто про брехню коштів, а про фундаментальну здатність інституції виконувати ті мандати, які їй доручають держави-члени, що ставить під сумнів саму доцільність існування багатостороннього механізму в його нинішньому вигляді.

Попри відсутність консенсусу, який десятиліттями був «священною короною» віденської дипломатії, серед делегатів панувало своєрідне, майже парадоксальне полегшення. Резолюції — всі без винятку — все ж були ухвалені чіткою більшістю голосів. Цей факт сам по собі є надзвичайно важливим, оскільки він демонструє незгаслу, хоча й трансформовану, відданість держав-членів пошуку спільних рішень у межах мандату CND. Країни продовжують працювати, формують тимчасові коаліції, голосують разом проти певних положень або утримуються — але процес не зупиняється.

Це видно на прикладі обговорень боротьби з синтетичними наркотиками, які стали головною темою, а також на прикладі спроб інтегрувати підходи, що поєднують охорону здоров'я та правоохоронні заходи. Відмова від універсального консенсусу, як показує практика останніх двох років, не означає повного паралічу прогресу. Швидше, це свідчить про народження нової, більш прагматичної та гнучкої моделі співпраці.

У новій реальності країни з кардинально різними національними інтересами, ідеологічними установками та геополітичними орієнтаціями готові об'єднуватися у ситуативні, проблемно-орієнтовані коаліції для вирішення спільних, вузьких завдань. Вони активно шукають нові формати взаємодії, зокрема на регіональному рівні, де історично легше досягати порозуміння,

а також залучають широке коло недержавних партнерів — від академічних кіл до приватного сектору.

Однак ця нова гнучкість має надзвичайно високу ціну. Вона оголює глибинні, часом непереборні розбіжності навіть у найфундаментальніших питаннях, які раніше вважалися аксіомами міжнародного права та співпраці. Те, що вчора було беззаперечною істиною, сьогодні стає предметом гострих дискусій і голосувань.

Усі п'ять резолюцій, внесених на розгляд цьогорічної сесії CND, були ухвалені шляхом формального голосування, що повторило сценарій попередньої сесії 2024 року. Для органу, який десятиліттями пишався своєю здатністю досягати однастайності та уникати публічних розколів, це є беззаперечним і драматичним доказом того, що геополітичні плити зрушили з місця остаточно і безповоротно. Національні інтереси, часто вузько зрозумілі, дедалі частіше ставляться вище за багатосторонні механізми та принципи міжнародної солідарності. Традиційний фокус на інструментах співпраці, вироблених десятиліттями, поступово згасає.

Головною темою обговорення, як і очікувалося, стали зростаючі ринки нелегальних синтетичних наркотиків, яким присвятили одразу три окремі резолюції. Це є беззаперечним визнанням того факту, що синтетики — від фентанілу до нових психоактивних речовин — фундаментально змінюють увесь ландшафт наркополітики. Вони дешевші у виробництві, їх легше транспортувати, їхній хімічний склад постійно мутує, що робить класичні правоохоронні методи неефективними. Синтетики кидають виклик усталеним підходам, які десятиліттями базувалися на контролі над рослинними наркотиками.

Однак саме переговори щодо цих, здавалося б, об'єднуючих резолюцій — адже токсична смертність від передозувань синтетиками зростає як у країнах Глобальної Півночі, так і Півдня — найкраще продемонстрували справжню глибину прірви між державами-членами. Стало очевидним, що навіть посилання на такі, здавалося б, універсальні концепції, як Цілі сталого розвитку (ЦСР) або авторитетні науково-технічні агентства ООН, зокрема Всесвітню організацію охорони здоров'я (ВООЗ), більше не є гарантією згоди. Ці апеляції до спільних цінностей, які раніше були своєрідним «клеєм» для компромісів, тепер викликають різкі заперечення. Їхнє включення до текстів резолюцій спровокувало жорстку реакцію, насамперед з боку Сполучених Штатів, які за часів нової адміністрації демонструють кардинально інший підхід до міжнародних зобов'язань. Це змусило виносити на голосування низку резолюцій — з альтернативного розвитку, реагування на проблеми громадського здоров'я та створення систем раннього попередження про нові синтетичні психоактивні речовини.

Найбільш показовою та символічною стала позиція США, які разом з Аргентиною — країною, що також переживає радикальну зміну зовнішньополітичного курсу — проголосували проти цих трьох резолюцій. Тоді як переважна більшість держав, включаючи країни Європейського Союзу, Велику Британію, Канаду, Японію, а також більшість країн Латинської Америки та Африки, підтримали їх. Лише декілька держав, таких як Буркіна-Фасо чи Катар, обрали тактику утримання, намагаючись не дратувати жодну зі сторін.

Особливо разючим і показовим для розуміння глибини трансформації стало протистояння Вашингтона включенню до резолюції про громадське здоров'я (яку, до речі, ініціювала Норвегія — країна, що традиційно виступає модератором у таких питаннях) положень щодо зменшення шкоди (harm reduction). Мова йде про такі перевірені практики, як замісна терапія, програми обміну шприців та забезпечення доступу до налоксону для протидії передозуванням. Адже ще позаминулого року попередня адміністрація США не лише підтримувала подібні ініціативи міжнародних документах, але й сама ініціювала власну резолюцію з цими положеннями, яка була успішно прийнята шляхом голосування.

Ця різка зміна курсу ілюструє, наскільки вразливою та залежною від внутрішньополітичних циклів є міжнародна наркополітика. Те, що було досягненням адміністрації Байдена, сьогодні заперечується адміністрацією Трампа, яка повертається до риторики «війни з наркотиками» та криміналізації споживачів.

Дві інші цікаві та показові динаміки проявилися під час голосування щодо резолюцій, присвячених синтетичним наркотикам. Індія, одна з головних країн-виробників хімічних прекурсорів та фармацевтичних інгредієнтів, опинилася в повній дипломатичній ізоляції, голосуючи самотужки проти резолюції Мексики та Болівії. Цей документ був спрямований на запобігання відволіканню обладнання та матеріалів, які використовуються для нелегального виробництва наркотиків. Нью-Делі аргументував свою позицію тим, що текст виходить за межі мандату СND та трьох міжнародних конвенцій про наркотики, а також, що дуже важливо, не вирішує проблеми доступності контрольованих лікарських засобів у медичних та наукових цілях. Індія побоюється, що посилення контролю за обладнанням може зашкодити її величезній фармацевтичній промисловості, яка є «аптекою світу».

Так само Китай, який протягом усього тижня обмінювався гострими, майже ворожими заявами зі США на пленарних засіданнях, залишився єдиною країною, що виступила проти резолюції про підвищення цілісності ланцюгів постачання хімікатів. Цю резолюцію, що мала символічне значення, подали США спільно з Болівією — країною, яка є історичним виробником коки та часто критикує жорстку політику Вашингтона. Пекін висунув подібні до індійських аргументи щодо порушення сфери мандату, застерігаючи, що резолюція не захистить, а навпаки — зашкодить легальній торгівлі цими речовинами, в якій Китай відіграє ключову роль.

Незважаючи на очевидні та радикальні зміни в політиці США, сам факт їхньої подальшої активної участі — включно зі співавторством резолюції з ідеологічним опонентом Болівією — свідчить про те, що Вашингтон не відмовляється від міжнародних дій у сфері боротьби з наркотиками. Однак тепер ці дії будуть реалізовуватися в зовсім іншій, набагато більш конфронтаційній та виборчій рамці, де пріоритетом є національна безпека, а не глобальна солідарність.

На цьому тлі загальної напруги та розбрату єдиним острівцем відносної згоди, своєрідною «тихою гаванню» виглядає резолюція щодо альтернативного розвитку. Ця тема, яку традиційно очолювали Таїланд, Перу та Німеччина, є класичним прикладом успішної проблемно-орієнтованої коаліції, що існує вже багато років. Альтернативний розвиток передбачає створення легальних економічних можливостей у громадах, які історично залежать від вирощування коки, опійного маку чи конопель. Цього року до трійки лідерів приєдналися Болівія, Бразилія та Кіпр, який виступав від імені всього Європейського Союзу. Це розширення коаліції свідчить про те, що навіть у часи розколу існують питання, де прагматизм бере гору над ідеологією.

Ухвалений документ, який через спеціальний додаток доповнює Керівні принципи ООН з альтернативного розвитку 2013 року, спрямований на підтримку легальних джерел існування в найбільш вразливих громадах, де поширене вирощування нарковмісних культур та їхній трафік.

Резолюція пройшла з надзвичайно широкою підтримкою, що ще раз підкреслює: боротьба з бідністю та відсутністю альтернатив є спільним знаменником для всіх. Проти неї знову ж таки проголосували лише США та Аргентина, які вважають, що ця тема виходить за основну компетенцію СND, яка має зосереджуватися виключно на правоохоронних аспектах. Буркіна-Фасо та Катар, як і в попередніх випадках, утрималися. Таким чином, попри гострі суперечки щодо того, в якому напрямку має рухатися альтернативний розвиток у майбутньому — чи повинен він включати більш радикальні форми легалізації, чи ні — саме його постійна присутність у порядку денному СND забезпечує важливу інституційну рамку.

Окремим і надзвичайно символічним пунктом порядку денного, який викликав майже таку ж саму напругу, як і синтетичні наркотики, стало створення експертної групи високого рівня. Цьому органу доручено дослідити фундаментальні механізми та практику імплементації системи договорів ООН про наркотики, яка була закладена ще в 1961, 1971 та 1988 роках. Ця група, створена минулого року за рішучою ініціативою Колумбії, мала стати довгоочікуваною можливістю для налаштованих на реформи держав відкрити широкі дебати щодо майбутнього контролю над наркотиками. Реформатори прагнули пов'язати ці дебати з дискусіями про права людини, сталий розвиток та узгодженість усієї системи ООН.

Президент Колумбії Густаво Петро, один із найбільш харизматичних і радикальних лідерів сучасності, особисто приїхав до Відня, щоб виступити на CND, надавши цій ініціативі найвищого політичного статусу. Його поява у Відні стала потужним сигналом: ера беззаперечного слідування застарілим договорам має закінчитися. Однак, як це часто буває в дипломатії, остаточний склад експертної групи, який був затверджений лише на цьогорічній сесії після провалу попередніх спроб досягти консенсусу, кардинально змістив баланс сил у консервативний бік.

Кандидат від Сінгапуру, країни з одними з найжорсткіших антинаркотичних законів у світі, включаючи смертну кару за контрабанду, був обраний співголовою без жодної опозиції. Це сталося після того, як США та Марокко несподівано відкликали своїх кандидатів. Разом із канадським співголовою, якого особисто призначив Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш, це практично гарантує, що очікувати радикальних реформ, лібералізації чи пом'якшення режиму від цієї групи не доводиться. Натомість найімовірнішим сценарієм є напружена, виснажлива боротьба між консервативним та реформаторським крилами всередині групи. Ця внутрішня боротьба, яка транслюватиметься назовні, ще раз підкреслить глибину глобального розколу, аніж запропонує реальні шляхи його подолання або конкретні рекомендації щодо модернізації договірної системи.

Усі ці політичні баталії, публічні сварки та тихі дипломатичні маневри розгортаються на тлі наближення безпрецедентної, хронічної фінансової кризи. Нова виконавча директорка UNODC, Моніка Катіна Джума з Кенії, яка має вступити на посаду найближчими місяцями, успадкує інституцію, що перебуває під серйозним, майже нестерпним тиском з усіх боків. Головною, екзистенційною проблемою є саме брак коштів, який вражає всю систему ООН, змушуючи скорочувати програми, заморожувати вакансії та згортати технічну допомогу на місцях.

Для подолання цієї кризи потрібні структурні реформи всього механізму фінансування, але вони неможливі в контексті нестабільної, агресивної світової політики, де країни-донори переглядають свої бюджети на міжнародну допомогу на користь внутрішніх потреб. Під час численних офіційних та неофіційних заходів у рамках CND представники UNODC з ентузіазмом презентували амбітний, майже фантастичний перелік майбутніх програм: від глобальних систем раннього попередження для нових синтетичних наркотиків та моніторингу прекурсорів у реальному часі до розширення технічної допомоги, лабораторної підтримки прикордонних служб та регіональних тренінгових центрів.

Однак ключове, незручне питання, яке лунало в кулуарах, але рідко на пленумі, залишається без відповіді: чи здатний поточний і навіть прогнозований бюджет та кадровий потенціал організації реально забезпечити таку амбітну програму? Чи не перетворюються ці презентації на побажання, які не мають жодного фінансового підґрунтя?

У минулому консенсус щодо резолюцій автоматично забезпечував їхнє подальше фінансування, демонструючи широку політичну підтримку, на яку охоче відгукувалися донори. Відсутність цього розриває цей багаторічний ланцюг. Коли резолюції ухвалюються мінімальною більшістю голосів, а не одностайно, коли постійні члени Ради Безпеки або ключові донори голосують

проти або утримуються, країни, які фінансують UNODC, стають значно менш схильні інвестувати кошти в їхню реалізацію. Навіщо платити за те, що не має повної легітимності?

Це ставить UNODC перед загрозою хронічної неспроможності виконати мандати, які їй доручають ті самі держави, що потім скорочують фінансування. Таким чином, фінансова криза не просто додає технічних труднощів — вона багаторазово посилює політичні виклики, підриваючи саму основу багатосторонньої архітектури, через яку міжнародна спільнота десятиліттями намагалася організувати колективну відповідь на незаконний обіг наркотиків.

Протягом багатьох років, особливо останнього десятиліття, представники громадянського суспільства, науковці та активісти за мовчазної, а інколи й відвертої підтримки деяких латиноамериканських держав, таких як Уругвай чи Колумбія, закликали демонтувати центральну роль UNODC у міжнародній наркополітиці. Вони вимагали рішучого зсуву акценту: замість розширення дорогих і часто неефективних правоохоронних ініціатив, необхідно сфокусуватися на здоров'ї, правах людини та програмах зменшення шкоди.

Воля держав-членів, досягнута важким консенсусом, довго підтримувала так званий «збалансований підхід», що поєднує різні елементи спектру наркополітики — від придушення пропозиції до зменшення попиту. Країни також твердо дотримувалися принципу центральної ролі CND та UNODC як безальтернативних лідерів багатосторонньої відповіді на виклики, пов'язані з наркотиками.

Однак, як свідчить аналіз останніх подій, зокрема цьогорічної сесії, це фундаментальне припущення починає руйнуватися прямо на наших очах. І руйнується воно не з тих благородних причин, на які сподівалися правозахисники та реформатори, а з набагато більш прагматичних, цинічних і водночас тривожних міркувань: система, створена для виконання цих мандатів, дедалі очевидніше є неспроможною виправдати покладені на неї очікування. Вона не може домовитися сама з собою, вона не має грошей на власні рішення, і її політичне керівництво дедалі більше легітимізує публічні сварки, аніж технічну співпрацю.

Ми вступаємо в нову еру. Ця нова ера вимагатиме сміливих, нестандартних та інноваційних коаліцій держав, які не обов'язково збігатимуться з традиційними геополітичними блоками. Вона вимагатиме активної участі міжнародних організацій, включаючи радикально реформоване UNODC, а також безпрецедентного залучення громадянського суспільства, приватного сектору та місцевих громад. Лише разом, у нових, горизонтальних структурах, вони зможуть досягти реального впливу в цьому новому, фрагментованому, непрогнозованому та дедалі більш небезпечному світі.

Питання, яке залишається відкритим, полягає в тому, чи зможуть ці нові альянси сформуватися досить швидко та чи будуть вони достатньо сильними, щоб заповнити той вакуум легітимності, ресурсів та політичної волі, який утворюється на наших очах з такою загрозливою швидкістю.

Ваша думка важлива!

1. Як Україна може запобігти використанню криптовалютних проектів для легалізації коштів, пов'язаних із організованою злочинністю, враховуючи, що країна активно прагне залучати іноземні інвестиції в крипто-сектор?
2. Як досвід «кримінального співіснування» може бути застосований до аналізу прикордонних регіонів України, зокрема в контексті тимчасово окупованих та прифронтових територій, де неформальна економіка та контрабанда часто стають невід'ємною частиною місцевих громад?
3. Оскільки ЄБА виявив, що dry runs, ініційовані виключно наглядовими очікуваннями, стабільно дають менш змістовні результати порівняно з тими, що є органічним елементом управлінської культури: як НБУ може структурувати наглядові очікування щодо планів відновлення таким чином, щоб стимулювати справжню операційну готовність, а не формальну відповідність, у банків, що одночасно перебувають під операційним стресом через збройний конфлікт?
4. Враховуючи, що підхід FCA «substance over form» щодо DeFi і децентралізованих структур розширює периметр до будь-якого суб'єкта, що управляє ключовими параметрами протоколу і отримує комерційну вигоду, — чи готові українські регулятори та VASP до аналогічного концептуального розширення у вітчизняному регулюванні крипто-активів та які ризики для інноваційного розвитку сектору це несе?

Контакуйте щодо цього документу з Міністерством фінансів України:

- Email: aml_bulletin@minfin.gov.ua
- Поштова адреса: Міністерство фінансів України, Україна, 04071, м. Київ, вул. Межигірська, 11
- Ідентифікація контакту: стосовно Методологічного Бюлетеня № МінФін-AML-2026-16

Бюлетень є аналітичною розробкою методологічної команди Департаменту антилегалізаційної політики Міністерства фінансів України, спрямованою на поширення кращих практик, дослідження новітніх типологій та глобальних регуляторних і правоохоронних тенденцій у сфері ПВК/ФТ/ФР. Видання призначене для підвищення інституційної спроможності всіх учасників AML системи України та сприяння ефективному управлінню ризиками ВК/ФТ/ФР з урахуванням міжнародних стандартів та актів права ЄС.

Щоб отримати доступ до інших Методологічних Бюлетенів – перейдіть за посиланням [\[офіційний веб-сайт Міністерства фінансів\]](#).